

Bevaringsværdier COOP

Albertslund Kommune

SAVE Bebygget Struktur og Enkeltbyggningsregistrering

13.11.2020

Center for Byggningsbevaring | Raadvad 40, 2800 Kgs. Lyngby
45 96 99 90 | info@byggningsbevaring.dk | www.byggningsbevaring.dk

Denne rapport er udarbejdet på baggrund af en SAVE-registrering af COOP's hovedkvarter i Albertslund gennemført oktober/november 2020.

SAVE-registreringen er foretaget af Center for Byggningsbevaring v. arkitekter MAA Anne Lindegaard og Dorthe Bendtsen for Albertslund Kommune.

Center for Byggningsbevaring | Raadvad 40, 2800 Kgs. Lyngby
45 96 99 90 | info@byggningsbevaring.dk | www.byggningsbevaring.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	4
Det er sund fornuft at bevare	4
Hvad er bevaringsværdier	5
Allerede udpegede bevaringsværdier i COOP's hovedkvarter	6
25 nationale industriminder	6
Kommuneplanen	6
Kroppedal Museum	7
Forudsætninger og grundlag for registreringen	9
Metode og tilgang.....	9
SAVE omfatter kun det udvendige af bygningerne	9
Baggrundsviden og kilder	10
Bebygget struktur	10
Enkeltbygningsregistrering	11
Potentiale	16
Masterplan	16
SAVE – Bebygget struktur	17
1. Kort over bebygget struktur.....	18
2. Topografisk undersøgelse	20
3. Historisk analyse.....	24
1960'ernes idealer for planlægning og arkitektur	25
Anlægget opføres og udvikles	26
4. Arkitektonisk iagttagelse og rumlig analyse	35
To delområder og deres forbindelser	35
Detaljer og materialer.....	50
5. Samlet vurdering og konklusion	52
6. Sårbarhed.....	54
COOP's hovedkvarter som helhed.....	54
De enkelte bygninger.....	54
7. anbefalinger	55
Anbefalinger generelt	55
Udvalgte områder til nærmere bearbejdning.....	56

SAVE – Enkeltbygningsregistrering.....	57
Kort med bevaringsværdi for hver bygning.....	58
Bygning 01 - hovedbygning.....	59
Bygning 02 - IT-bygning.....	63
Bygning 03 - kantine.....	65
Bygning 04 - nordlænge, laboratoriebygning.....	68
Bygning 05 - portnerbolig.....	70
Bygning 06 - møbelhus.....	73
Bygning 07 - kontorbygning.....	76
Bygning 08 - mellebygning.....	80
Bygning 09 - tørvarelager.....	82
Bygning 10 - fabriksafsnit.....	85
Bygning 11 - kantine øst.....	90
Bygning 12 - maskinmesterbolig.....	93
Bygning 13 - kaffetårn.....	95
Bygning 14 - centralværkstedet.....	98
Bygning 16 - cykelskur.....	101
Bygning 18.....	104
Bygning 27.....	104

Indledning

COOP's hovedkvarter i Albertslund er opført fra starten af 1960'erne og frem og tilhører den nyere tids arkitektur med de idealer i planlægning og arkitektur, der hører 1960'erne til. Nu er der planer om udvikling af en helt ny bydel, Coop Byen, med delvis bevarelse af nogle af bygningerne, og Albertslunds kommunalbestyrelse har den 6. oktober 2020 vedtaget at sende et forslag til en masterplan for Coop Byen i høring.

Center for Bygningsbevaring er af kommunen blevet bedt om at gennemføre en såkaldt SAVE-registrering af det samlede område (bebygget struktur) og af udvalgte bygninger (enkeltbygningsregistrering), og resultatet fremgår af nærværende rapport; den er primært et arbejdsredskab til kommunens fagfolk, men vi har forsøgt at formidle resultaterne så alment forståeligt som muligt. Registreringens forudsætninger, metode og tilgang er nærmere forklaret fra s. 9.

Det er sund fornuft at bevare

Den bygningskulturelle arv består af synlige vidnesbyrd om den fortid, et sted og dets mennesker er rundet af, og bygningskulturen er dermed et vigtigt element i at skabe en identitet – uanset om det gælder for en nation, et lokalområde, en virksomhed eller for et individ. Ikke kun de eksisterende bygninger i sig selv, men også mødet mellem gamle og nye bygninger, bliver ofte oplevet positivt, fordi det skaber en forbindelse i tid og rum.

En række undersøgelser peger på, at kulturarv og bevaringsværdige bygninger og miljøer har en positiv effekt i forhold til erhverv, turisme og huspriser, f.eks. Realdanias *Kulturarv - en værdifuld ressource for kommunernes udvikling*:

[https://realdania.dk/publikationer/faglige-publikationer/kulturarv-en-](https://realdania.dk/publikationer/faglige-publikationer/kulturarv-en-v%C3%A6rdifuld-ressource)

[v%C3%A6rdifuld-ressource](https://realdania.dk/publikationer/faglige-publikationer/kulturarv-en-v%C3%A6rdifuld-ressource). Det gælder både målt på husenes direkte værdi i form af højere ejendomspriser og den afledte værdi i form af øgede indtægter fra turisme, fordi kulturarv og bevaringsværdige byer og bygninger tiltrækker turister, både danske og udenlandske.

Bygningsarven spiller også en stor rolle i forhold til mange virksomheders og borgeres valg af lokalitet for deres bygning og bolig. Nogle virksomheder ser det som en ekstra gevinst, at stedet i sig selv tilfører virksomheden identitet og brandingværdi. Det kan f.eks. ske, når man indretter sig i eksisterende bygninger med deres autentiske atmosfære og en fortællerværdi, der kun kan skabes over tid med bygningsdele og materialer, der har fået patina, slid og spor efter de mennesker og aktiviteter, der har hørt til bygningen i mange år – den dybde kan ikke skabes med ét slag i et nybyggeri, og derfor tilfører den brugerne og omgivelserne noget ekstra.

Der er derfor god grund til at passe på det eksisterende byggeri og på baggrund af en såkaldt værdisætning (udpegning af bevaringsværdier) beslutte, hvad der skal bevares, hvad der kan ændres, og hvad der kan fjernes. En SAVE-registrering er et vigtigt værktøj i den proces.

Hvad er bevaringsværdier

Værdier er noget, vi tillægger en bygning eller en genstand. De ændrer sig over tid, og de kan være forskellige fra person til person. Alle dele af en bygning *kan* have værdi – men de har ikke nødvendigvis den *samme* værdi. Bevaringsværdier er særlige karaktertræk ved en bygning eller en bebyggelse, som har nogle kvaliteter (værdier), vi gerne vil bevare og bygge videre på. Det kan være gængse træk som ses i et stort antal almindelige bygninger eller unikke træk i et særligt arkitektonisk mesterværk. Bevaringsværdierne kan være knyttet til noget letgenkendeligt eller til små detaljer, som ikke umiddelbart springer i øjnene. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at bevaringsværdierne også kan hvile på anonyme eller 'skæve' ting og ikke kun på det iøjnefaldende, tydelige eller spektakulære.

De vigtigste bevaringsværdier kaldes de *bærende bevaringsværdier*. Registrering og vurdering af bevaringsværdierne danner baggrund for at beslutte, *hvad* man vil bevare, og *hvordan* man vil bevare det og dermed også, hvad der kan ændres, og hvad der kan fjernes. En SAVE-registrering siger ikke noget konkret om, hvorvidt bygningerne kan ændres eller ej, men selv om en bygning får en høj bevaringsværdi, betyder det ikke nødvendigvis, at den ikke kan ændres, det er blot et spørgsmål om, *hvordan* den ændres og ud fra hvilke forudsætninger. Resultatet bliver som regel bedst og mest interessant, hvis man bygger om og til med udgangspunkt i og respekt for bevaringsværdierne for den enkelte bygning og den helhed, den indgår i, så man bygger videre på den særlige stemning, der findes på det konkrete sted.

Et overblik over bevaringsværdier kan skabes ved hjælp af SAVE-metoden. Den blev oprindeligt udviklet til at skabe overblik over en stor mængde bygninger i en kommune til de såkaldte kommuneatlas (senere kulturmiljøatlas og kulturarvsatlas), der blev udarbejdet i løbet af 1990'erne og det første årti af 2000. Dengang vurderede man først og fremmest bygninger opført til og med 1940. Siden da er også de følgende årtiers bygninger, især bygninger fra 1950-70'erne, blevet relevante at vurdere i forhold til bevaringsværdier.

Bevaringsværdierne handler om de særlige kvaliteter og karaktertræk, en bygning har, og de fleste bygninger har nogle værdier, man både kan passe på og bruge som inspiration til at arbejde videre med. Især er det vigtigt at tænke på brugsværdi for en bygning i forbindelse med bæredygtighed, for den mest bæredygtige tilgang i byggeriet er at bruge de bygninger, der allerede er opført, så klimaet ikke belastes yderligere af nedbrydning, bortskaffelse af byggematerialer, produktion og transport af nye materialer og selve byggeprocessen for et nyt hus. Som regel kan det også totaløkonomisk betale sig at bevare frem for at rive ned og bygge nyt; det har Rambøll i oktober/november 2020 lavet en undersøgelse af for *Renovering på dagsordenen*: <https://www.renoveringpaadagsordenen.dk/wp-content/uploads/2020/10/Komparativ-analyse-af-co2udledning-og-totaloekonomi-i-renovering-og-nybyg-final.pdf>

At bevare er således i de fleste tilfælde sund fornuft på flere måder!

Allerede udpegede bevaringsværdier i COOP's hovedkvarter

COOP's hovedkvarter blev opført på bar mark i Albertslund i starten af 1960'erne. Her var god plads til den tids nye erhvervs- og industrianlæg, der tro mod tidens idealer bredte sig på fladen frem for i højden, og beliggenheden var praktisk i nærheden af gode trafikforbindelser med jernbane og vejnet. Et rids af COOP's hovedkvarters historie kan læses fra s. 24 – den historiske tekst bygger især på materiale udarbejdet af Kroppedal Museum (se nedenfor).

For mange vil anlægget stadig opfattes som tæt på vores egen tid og dermed sværere at tænke på som kulturarv med bevaringsværdier – det er lettere at forholde sig til ældre bygninger som f.eks. Vridsløselille Fængsel med solide murstensbygninger med historicistiske detaljer og en markant historie – men en tilsvarende markant historie har COOP's hovedkvarter, og selv om anlægget og de ældste bygninger er fra begyndelsen af 1960'erne og dermed tættere på vores egen tid, repræsenterer de på samme måde som tidligere epokers bygninger en del af vores fælles historie og er eksempler på de idealer, der tegnede samfundet dengang.

COOP's hovedkvarters bygninger og område er da også allerede beskrevet i forskellige bevaringssammenhænge som en meget vigtig del af vores kulturarv:

25 nationale industriminder

Først og fremmest blev området i 2007 af den daværende Kulturarvsstyrelse (i dag Slots- og Kulturstyrelsen) udpeget som ét af 25 nationale industriminder. At anlægget ikke blot har lokal værdi som en motor i Albertslunds udvikling inden for både erhverv og bosætning, men regnes blandt de vigtigste 25 industriminder i hele Danmark, taler sit tydelige sprog om dets høje bevaringsværdier. Som det bliver formuleret i forordet til bogen, *Industri Industri* om de 25 industriminder:

”Udpegningen af industriminderne har ikke nogen juridiske konsekvenser for virksomhederne. Derimod ønsker styrelsen med udpegningen at understrege virksomhedernes betydning for den danske kulturarv og vil opfordre til, at der ved den fremtidige udvikling i videst muligt omfang tages hensyn hertil. I forhold til relevante myndigheder og offentligheden ønsker styrelsen med udpegningen at fremhæve industrimindets nationale betydning for Danmarks industrihistorie.”

Læs mere her: <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoer/bevaringstemaer/industrikultur/>

Bogen om de 25 industriminder: *Industri-Industri 25 stk. Dansk Kulturarv*, Gads Forlag 2007 (COOP er beskrevet s. 195-201)

Kommuneplanen

Albertslund Kommune har fokus på potentialet ved industriens kulturarv og skriver i kommuneplanen på s. 27:

”Albertslund er et skoleeksempel på den planlagte by, bygget over en kort periode fra 1960'erne til 1980'erne. Byens kulturarv findes i den planlagte by omkring stationen med det separerede trafiksystem, de tæt-lave boliger og funktionelle industriområder.”

”Kommuneplanen udpeger nyere byområder og hele bebyggelser af særlig høj kvalitet, der vidner om Albertslunds ekspansive byplanhistorie. Det gælder for eksempel Hersted Industripark, Albertslund Syd, Hyldebjerg og Galgebakken. I erhvervsområder, der kan omdannes, peges på bygninger, der er med til at give området identitet. Bygninger som bør gives særlig opmærksomhed og overvejes genanvendt i forbindelse med omdannelse og renovering, fordi de kan vidne om områdets industrielle historie og bidrage med bygningsmæssig variation, når der bygges nyt.”

Også dele af COOP's hovedkvarter er beskrevet som bevaringsværdigt, hvor hovedbygningen fremgår som bevaringsværdig på kort s. 30 og på kort s. 28 beskrives under kategorien 'industriens bygning'.

Kroppedal Museum

I 2012 udarbejdede Kroppedal Museum rapporten *Kulturarv i industrilandskaberne i Albertslund Kommune*.

Her er COOP's hovedkvarter udførligt beskrevet som et af tre vigtige industriminder i kommunen.

Nogle hovednedslag fra rapporten, der både omfatter stedets betydning historisk og arkitektonisk:

”[...] for at kunne forstå centrallageret i Albertslund skal det ses i en national kontekst, der omfatter hele rationaliseringen af distributionsnettet i perioden 1950-65, og ses i en detailhandelskontekst, hvor varen følger fra produktion til privat husholdning.” s. 18

”Fingerplanens ideologi var at planlægge velfærd for et samfund i vækst. En vækst, der ikke mindst kunne aflæses i den industrielle ekspansion, der skabte pladmangel og problemer i det centrale København, mens der var plads længere ude i det, der dengang var byens periferi. Det var nødvendigt at få industrien væk fra byen, og langs den nuværende Ring 3 var det tænkt, at der skulle ligge en række industrikvarterer. Herstedernes Kommune fik sin første dispositionsplan i 1957. I den var tre områder udlagt til industri- og erhvervsformål; Værkstedskvarteret, Hersted Industripark og Røde Vejmølle Industrikvarter inkl. området syd for Roskildevej. Områderne er alle bebygget i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, og bærer på historier om centrale perioder i landets industrielle udvikling, hvilket afspejles i bygninger, byplaner og infrastruktur.” s. 20

”I dag synes mange, at industri er grimt, og at industrikvarterer er kedelige. Sådan var det ikke i 1960’erne, hvor netop industrien og de mange nye arbejdspladser var spydspidserne i en ny samfundsøkonomi. Ordet smuk går igen og igen i beskrivelsen af byggerierne i de nye industrikvarterer. Det handler ikke blot om æstetik; at bygningerne var topmoderne i arkitektur, materialer og byggeteknik, men også at de var udtryk for væksten og fremskridtet og velfærdsdrømmen, der gav almindelige mennesker hidtil usete muligheder. Albertslund Posten i maj, 1966: ”Overalt møder man meget smukke virksomheder, med lige så smukke omkringliggende arealer. Kravene til arbejdspladsen er større i dag end nogensinde, og mange virksomheder gør, hvad der overhovedet er muligt for at skabe så ideelle forhold som muligt.” s. 27

”Coops hovedkontor og centrallager i Albertslund har som helhed en bygningsmæssig og kulturhistorisk høj kvalitet. Kvaliteterne viser sig på flere niveauer, som spænder fra den bagvedliggende idé og disponering af bebyggelsen til den håndværksmæssige udførelse helt ned i detaljerne. På trods af de meget varierede funktioner som de forskellige bygninger i anlægget rummer, opleves der alligevel en høj grad af sammenhæng, som bl.a. skyldes den arkitektoniske bearbejdning som udgøres af et gennemført modernistisk udtryk, og dels af at de store haller er ”pakket ind” i kontorfløje som smyger sig hele vejen rundt om anlægget. Disse kontorfløje er foruden at skabe sammenhæng også medvirkende til at menneskeliggøre skalaen, trods anlæggets meget store dimension.” s. 47

”Det anbefales: at udpegningen af bevaringsværdige dele i Kommuneplanen (administrationsbygning samt den tilhørende del af Vallensbæk Torvevej) udvides til at omfatte hele bygningskomplekset og pladsen med beplantning, belægning og belysning i form af Medlys-armaturerne på Vallensbæk Torvevej.” s. 47

*Kulturarv i industrilandskaberne i Albertslund Kommune, Kroppedal Museum/
Kulturarvsstyrelsen/Albertslund Kommune 2012*

http://kroppedal.dk/wp-content/uploads/2012/09/Rapport_industrikulturarvAlbertslund6.01.pdf

Forudsætninger og grundlag for registreringen

For Albertslund Kommune har Center for Bygningsbevaring i Raadvad i løbet af oktober og november 2020 udarbejdet to SAVE-registreringer: *Bebygget struktur*, der dækker COOP-området som en helhed, og *Enkeltbygningsregistrering*, der fokuserer på hver enkelt bygning. Begge registreringer er udført sideløbende og har kvalificeret hinanden.

Metode og tilgang

Registreringerne er foretaget i henhold til SAVE-metoden jf. fredningsmyndighedernes vejledning fra 2011: *SAVE – Kortlægning og registrering af bymiljøers og bygningers bevaringsværdi*:

http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/publikationer/emneopdelt/kommuner/Kulturarvstyrelsen_SAVE_print.pdf

Enkeltbygningsregistreringen omfatter kun de ældste bygninger opført til og med 1977, der er udvalgt af kommunen, dvs. at ikke alle bygninger, der i dag står i området, indgår i registreringen; de registrerede bygninger er oplistet med adresse og BBR-bygningsnummer på s. 57.

SAVE omfatter kun det udvendige af bygningerne

SAVE-registreringer omfatter kun bygningers ydre, og de indre forhold har således ikke været en del af registreringen, men det er værd at nævne, at flere bygninger rummer gode interiører, f.eks. hovedbygningens vestibule ved indgangspartiet, hvor selve rummet og især dets helt særlige loft er af meget høj arkitektonisk kvalitet. Også i lagerbygningerne er der gode og spændende interiører, der fortjener en nærmere registrering og værdisætning, f.eks. i fabriksafsnittet med shedtagenes nordvendte ovenlys.

Fabriksafsnittet (bygning 10) er opført med shedtag og nordvendte ovenlys, der giver nogle brugbare og flotte rum. Interiører indgår dog ikke i en SAVE-registrering, men bør vurderes og værdisættes på anden vis.

Baggrundsviden og kilder

Til grund for registreringen ligger især arbejde i felten, mens kulturhistorisk viden er fundet i de ovennævnte kilder; opgaven har således ikke omfattet yderligere kilde- og arkivstudier udover et hurtigt besøg i kommunens byggesagsarkiv via www.weblager.dk.

Til Bebygget struktur er grundkort downloadet fra Kortforsyningen.dk og <https://sdfekort.dk/>. Anvendte fotos er taget af Center for Bygningsbevaring. Arkiv-fotos er gengivet med tilladelse fra Lokalthistorisk Samling Albertslund.

Bebygget struktur

En bebygget struktur behandler et område, dvs. helheden i bebyggelsen frem for den enkelte bygning. Bygninger, der måske ikke som enkeltbygning har høj bevaringsværdi, kan sagtens være vigtige som en del af det samlede anlæg, hvor også udearealer, beplantning, sigtelinjer o.l. indgår i vurderingen.

Med metoden for en bebygget struktur gennemgås følgende emner:

1. Kort over bebygget struktur
2. Topografisk undersøgelse
3. Historisk analyse
4. Arkitektoniske iagttagelser og rumlig analyse
5. Samlet vurdering og konklusion
6. Sårbarhed
7. anbefalinger

Bebygget struktur er i nærværende rapport udarbejdet i SAVE-metodens særlige skema til kortlægning af disse syv emner, deraf layout og disponering af dette afsnit, der begynder s. 17.

Vi har valgt at lade de tre første afsnit, *Topografisk undersøgelse*, *Historisk analyse* og *Arkitektonisk iagttagelse og rumlig analyse*, være mere omfattende end normalt, så vores argumentation tydeligt fremgår. I de følgende afsnit, *Samlet vurdering og konklusion*, *Sårbarhed* og *Anbefalinger*, samler vi derimod op på de tre første afsnit i mere overskuelig form, så vidt muligt i punktopstillinger.

Afgrænsningen af det område, den bebyggede struktur omfatter, er defineret naturligt som COOP's hovedkvarters areal, selv om COOP også har funktioner syd for banen, og COOP/FDB har været involveret i opførelsen af boliger i området, mest markant den lange beboelsesblok, Blokland, der ligger umiddelbart vest for hovedkvarteret. Blokland er en væsentlig del af historien om FDB/COOP og kan have relevans som del af et kulturmiljø, mens SAVE-registreringen har koncentreret sig om COOP's område. Det registrerede område opfattes klart som sammenhørende uden stærk fysisk og synlig forbindelse til COOP syd for banen og Blokland – der er enten veje, jernbane, terrænforskelle eller beplantning som afgrænsning.

Enkeltskygningsregistrering

Registreringen er foretaget i henhold til SAVE-metodens kriterier for enkeltbyggningsregistrering. Det er en metode, der er beregnet til at give et hurtigt overblik over en større mængde bygninger, og hver bygning er derfor oversigtligt og ikke dybdegående registreret og beskrevet; dog har vi skrevet mere, end man normalt gør i det skema, som enkeltbyggningsregistreringen benytter, for at de beskrevne bevaringsværdier står tydeligere frem.

Jf. SAVE-vejledningen holdes beskrivelserne fortrinsvis i et positivt sprog – dvs. at det er underforstået, at de træk, der nævnes pr. bygning, er noget, der bidrager positivt til bygningens og omgivelsernes værdier og ikke negativt.

I registreringen foretages en vurdering for hver bygning ud fra fem parametre:

1. Arkitektonisk værdi
2. Kulturhistorisk værdi
3. Miljømæssig værdi
4. Originalitetsværdi
5. Tilstand

Hver parameter gives en karakter mellem 1 og 9. Karaktererne 1-3 er høj bevaringsværdi, 4-6 er middel bevaringsværdi, og 7-9 er lav bevaringsværdi.

Disse karakterer afvejes og resulterer i en *bevaringsværdi*, hvor de tre første parametre (arkitektur, kulturhistorie og miljø) vægter højest. På s. 38 i SAVE-vejledningen er det forklaret, hvad der lægges vægt på i den samlede karakter: bevaringsværdien:

”Almindeligvis vil den arkitektoniske, den kulturhistoriske og den miljømæssige værdi veje tungest i forhold til bevaringsværdien. Bevaringsværdien hænger sammen med bygningens arkitektur og historie. Den hænger sammen med, om bygningen er et godt eksempel på periodens arkitektur eller på en særlig byggeskik, om bygningstypen eller bygningens form er sjælden, om bygningen har dannet forbillede for andre bygninger, om den er intakt eller om udskiftninger og ombygninger er tilpasset bygningens udtryk og endelig om bygningen er uundværlig i gadebilledet, i landskabet eller for helheden.”

Vi har lagt lige stor vægt på disse tre parametre, hvor f.eks. det landsdækkende arbejde med kommuneatlassene i 1990'erne lagde mere vægt på de arkitektoniske værdier. Vi mener, at alle tre dele er forudsætninger for et områdes særkende, dets karaktertræk og særlige stemning og identitet; især i industriområder gælder der andre 'regler' for værdier, da der her ikke altid har været arkitekter involveret i de mere funktionsprægede bygninger. Her kan de arkitektoniske værdier uden for de arkitekttegnede bygninger og detaljer ofte findes i former, linjer, visuelle effekter, materialer og overflader og 'de skæve indslag' og små detaljer, som måske ikke umiddelbart springer i øjnene, men er vigtige for stedets autenticitet og fortælleverdi, f.eks. lysmaster og jernbanespor.

I SAVE-vejledningen er den generelle betydning af de enkelte karakterer forklaret, og det er denne forståelse, der ligger til grund for vores registrering (vores understregning):

”Bevaringsvurderingerne udspringer således altid af den lokale sammenhæng, og et hus, der er bevaringsværdigt i Slagelse vil således ikke nødvendigvis være bevaringsværdigt i Ikast – og omvendt. Vurderingskriteriet for de bevaringsværdige bygninger er således at de har regional eller lokal betydning, mens de fredede bygninger skal have national betydning.

Kommunerne har i den hidtidige praksis ladet de bygninger, der har fået bevaringsværdierne 1-4 være dem, der skal passes på, og udpeget dem som bevaringsværdige.

Bygninger med den højeste værdi (1) vil som oftest, men ikke altid, være fredede bygninger eller folkekirker.

Bygningerne 2-4 er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie, og håndværksmæssige udførelse er lokalt fremtrædende eksempler indenfor deres slags, eller bygninger, der i kraft af deres placering er umistelige for en helhed.

Bygninger med bevaringsværdierne 5-6 er jævne, pæne bygninger, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren. Her vil enkle og gennemtænkte udskiftninger eller renoveringsarbejder ofte kunne styrke bygningernes udtryk.

Bygninger med bevaringsværdierne 7-9 er ofte bygninger uden særligt arkitektonisk udtryk eller uden væsentlig historisk betydning. Det kan også være bygninger, der er så ombyggede eller som har så mange udskiftninger, at de har mistet deres oprindelighed.” s. 39

”En bygning, der er en væsentlig del af et anlæg, vil ofte få den samme bevaringsværdi som de resterende bygninger i anlægget. Eksempelvis en længe i et gårdanlæg eller en sidebygning. Ved større historiske anlæg som f. eks et herregårdsmiljø, der består af mange enkeltbygninger med hver med sin funktion, men hvor alle bygninger er med til at danne helheden, vil den enkelte bygning blive vægtet og vurderet efter sin rolle og uundværlighed i det samlede anlæg.” s. 38.

”Bevaringsvurderingerne er ikke et spørgsmål om ”pænt” eller ”grimt”. Denne lille toiletbygning, er vurderet til høj bevaringsværdi, da den udgør en del af et velbevaret miljø omkring en lille anneksskole.” s. 33 (billedtekst)

For de fem parametre knytter sig nogle kommentarer i forhold til vores forståelse og anvendelse af metoden:

Den lokale sammenhæng

For det første er den lokale sammenhæng afgørende, og eftersom Albertslund i høj grad er en by udsprunget af efterkrigstiden og med mange bygninger og anlæg fra 1960'erne, er COOP's hovedkvarter med bygninger fra netop denne periode et vigtigt

eksempel på arkitektur og industrikarakterer fra den periode, hvor det moderne Albertslund blev skabt. Derfor har anlægget pr. definition høj bevaringsværdi – faktisk også på nationalt plan og ikke blot lokalt.

I kommuner, hvor der allerede er foretaget SAVE-registrering af nogle bygninger, vil en ny registrering forholde sig til den/de registreringer, der allerede foreligger, og de SAVE-karakterer, der er givet i en enkeltbygningsregistrering. Da der ikke er foretaget SAVE-registreringer i Albertslund Kommune, der kan tjene til sammenligning, har vi som grundlag for nærværende registrering ud over en generel faglig viden og argumentation brugt lignende bygninger og anlæg fra andre kommuner som sammenligningsgrundlag – til trods for, at SAVE-systemet opererer på lokalt niveau, dvs. typisk inden for en kommune. Vi har bl.a. sammenlignet med følgende:

Rødovre Rådhus, tegnet af Arne Jacobsen, 1955, fredet med omgivelser – klip fra fredningsbeskrivelsen: <https://www.kulturarv.dk/fbb/sagvis.pub?sag=4690198>:

”[...] Rådhusets umiddelbare omgivelser indgår som en uadskillelig del af den fredningsværdige helhed. I arkitekturhistorien omtales rådhuset som et hovedeksempel på den senmodernisme, der har sine forbilleder i amerikansk kontorbyggeri. Rådhuset markerer en nyorientering indenfor dansk funktionalistisk byggeri, hvor kravet om fleksibilitet i bygningsindretningen tillægges afgørende betydning. Dette afspejles i det anvendte modulsystem og i kontorhusets bærende søjlekonstruktioner og ikke-bærende curtain-wall facader. Rådhuset er kendetegnet ved en harmonisk overensstemmelse mellem konstruktion og arkitektur, hvor en konstruktiv klarhed forenes med en kunstnerisk bearbejning af helhed og detaljer. Dette viser sig i en sikker proportionering, et forenkelt materialevalg og en afstemt farvesætning. Omgivelserne udformning er afgørende for det synsmæssige indtryk af rådhuset. Beplantningen, der består af busketter med opstammede træer, suppleret med enkelte fritstående træer, afbalancerer bygningerne i forhold til de tilgrænsende veje og naboejendomme. Omgivelserne karakter tilfører rådhuset en repræsentativ værdighed.”

Toms fabrikker, Ballerup, tegnet af Arne Jacobsen, 1961 – en af en række udvalgte industriminder beskrevet på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside: <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bevaringsvaerdige-bygninger-og-miljoer/bevaringstemaer/industrikultur/industrihistoriens-danmarkskort/toms-fabrikker/>:

”Toms Fabrikker er et skoleeksempel på et moderne industribyggeri, placeret i et stort, åbent landskab. Det oprindelige bygningskompleks fra 1959-61 består af administrationsbygning, fabriksshal med anneks, læssehal, silobygning, skorsten, portnerbygning og et antal mindre lokaler til detailsalg. Allerede fra starten var der taget højde for kommende udvidelser, idet fabrikkens facadeelementer kan demonteres. Udvidelserne er i hovedtræk udført i overensstemmelse med Arne Jacobsens idé, og anlægget har derfor bevaret det oprindelige arkitekto-

niske udtryk. [...] Med udflytningen til Ballerup fulgte Toms Fabrikker det samme mønster som mange andre virksomheder, der i efterkrigstiden flyttede fra ældre fabriksbygninger i Københavns brokvarterer til nye anlæg i omegnen, hvor både pladsen og transportmulighederne var bedre. Fabrikken i Ballerup var banebrydende for sin tid og regnes for et af Arne Jacobsens hovedværker. Den rationelle tankegang kommer til udtryk i hele anlæggets monotoni. [...]"

Irmans kaffetårn i Rødovre, tegnet af Bent Mackeprang og Thorkel Klerk, 1968, fredet – klip fra fredningsbeskrivelsen:

<https://www.kulturarv.dk/fbb/sagvis.pub?sag=120250793>:

"Kafferisteriets kulturhistoriske værdi knytter sig til bygningens placering, der vidner om den periode efter Anden Verdenskrig, hvor industribygningerne blev flyttet til mere og mere omhyggeligt planlagte områder i forstæderne, tæt på de infrastrukturelle hovedfærdselsårer. Den kulturhistoriske værdi knytter sig tillige til Kafferisteriet som det første danske eksempel på en industri- og fabriksarkitektur, hvor selve produktionsapparatet blev benyttet som arkitektonisk motiv, samt tilbygningen som et af de første danske eksempler på en kommerciel, brand-orienteret arkitektur, hvor bygningen bevidst blev brugt til at kommunikere Irmans forretningsværdier. [...] Hertil kommer den gennemførte detaljering som især ses i glasbygningens proportionering samt i de spinkle rammer, sprosser og beslag."

Tårnby Rådhus, tegnet af Halldor Gunnløgsson og Jørn Nielsen, 1957-59 – fredet med omgivelser – klip fra fredningsbeskrivelsen:

<https://www.kulturarv.dk/fbb/sagvis.pub?sag=4977401>:

"I arkitekturhistorien henføres rådhuset under modernismen, hvor første byggefase betragtes som et hovedeksempel på samtidig japansk arkitekturs indflydelse på dansk bygningskunst. Første byggefase fremstår med en klassisk enkelthed i opbygningen, der tillige med en asketisk farveholdning og en forfinet detaljering tilfører huset repræsentativ værdighed. Ved anvendelse af de samme arkitektoniske motiver i de senere byggefaser - bygningernes rumlige organisering, bygningsblokkernes proportionering, samt bygningsdetaljernes form, farve og materialevirkning - har anlægget opnået en bemærkelsesværdig arkitektonisk helhedskarakter. Omgivelserne understøtter det synsmæssige indtryk af rådhuset, samtidig med, at de repræsenterer selvstændige arkitektoniske kvaliteter."

F.L. Smidt administrationsbygning i Valby, tegnet af Palle Suenson, 1952-57 – ikke fredet, men SAVE-registreret med høj bevaringsværdi 2:

<https://www.kulturarv.dk/fbb/bygningvis.pub?bygning=3147492>:

"Helstøbt, gennemført ned i detaljen, elegant proportioneret bygningsanlæg med flere indbyrdes afstemte bygningsvolumener, solitært og

fornemt placeret på en baggrund af grønne plæner, i overgangen fra funktionel tradition til modernisme i en dansk udgave. [...] Ekstraordinært og gennemført bygningsanlæg der fremstår originalt og velholdt, og som må betegnes som et af periodens hovedværker.”

Herudover har vi taget udgangspunkt i Kroppedal Museums kortlægning og ikke mindst Kulturarvsstyrelsens udpegning som et af de 25 nationale industriminder – det faktum, at anlægget er udpeget til at have *national* interesse og ikke blot regional eller lokal, placerer det allerede inden vores SAVE-registrering på et højt bevaringsmæssigt niveau.

Arkitektonisk værdi

Den arkitektoniske værdi skal forstås bredt, forbi industribygninger ikke altid har en bevidst arkitektonisk formgivning bag sig, f.eks. lagerhaller. De fleste bygninger i COOP's hovedkvarter er nu meget bevidst formgivet og er eksempler på god arkitektur. Sammenlignet med andre industriområder i Albertslund jf. rapporten fra Kroppedal Museum er bygningerne i COOP's hovedkvarter meget bevidst arkitektonisk formgivet både som enkeltbygninger og som en del af det samlede anlæg og har generelt en højere arkitektonisk kvalitet.

Kulturhistorisk værdi

Det lægges primært vægt på de kulturhistoriske værdier, der i dag rent fysisk og synligt kan aflæses på en bygning og i et område. De oprindelige bygninger i COOP's hovedkvarter har høje kulturhistoriske bevaringsværdier, fordi de er repræsentanter for det tidlige anlæg typisk for 1960'erne samfundsmæssige og arkitektoniske idealer.

Miljømæssig værdi

I forhold til den miljømæssige værdi er det vigtigt at holde sig for øje, at en enkelt bygning kan have mindre bevaringsværdi i sig selv, men høj værdi som en del af et samlet hele, i dette tilfælde hele COOP's hovedkvarter. En vigtig del af området er også 'de skæve indslag' og små detaljer, som måske ikke umiddelbart springer i øjnene; de er også vigtige for stedets autenticitet (originalitet) og fortælle værdi (synlig kulturhistorie), f.eks. beplantning, belægninger på pladser, veje og stier, jernbanespor, gadelygter, skiltning osv. Også disse elementer er det vigtigt at bevare for at fastholde stedets fortælle værdi, identitet og stemning. I COOP's hovedkvarter er der herudover opstillet en række skulpturer, der bidrager med et kunstnerisk islæt til området.

Originalitet

Bygninger fremstår aldrig originale og uændrede, siden de blev opført, men de kan være meget *autentiske*, hvis de ser ægte og troværdige ud, selv om der er sket diverse ændringer og tilbygninger. Alle lag (ombygninger, tilbygninger, nybygninger), der er kommet til i tidens løb og er skabt med respekt for det eksisterende, indgår i det autentiske udtryk, og alle lag kan have værdi, hvis de har kvalitet; det kan være kvalitet i kraft af formen, materialerne, kulturhistorien og betydningen for anlægget. I vores registrering lægger vi således større vægt på autenticitet end på originalitet.

Der kan således godt være udskiftet vinduer og lavet ændringer, som ikke nødvendigvis giver en lav karakter, hvis de er udført med respekt for det oprindelige hus. Det er i øvrigt karakteristisk for industriområder, at bebyggelsen fremstår sammensat, da bygningerne er forskellige i højde, bredde og volumen, forskellige i funktioner og dermed i former og udtryk, opført af forskellige materialer og netop bygget til at kunne ændre sig, når funktionen har krævet det; udvidelser og om- og tilbygninger er en del af deres karakter.

Tilstand

Da SAVE enkeltbyggningsregistrering er en metode, der skal give et hurtigt overblik over mange bygninger, og i øvrigt kun foretages for bygningernes ydre af det, der kan iagttages med det blotte øje, kan den byggetekniske tilstand ikke vurderes andet end meget overfladisk. Derfor lader vi ikke den tilstandsmæssige værdi indgå med nogen særlig vægt i den endelige, samlede bevaringsværdi, hvor det som nævnt også er de tre første karakterer (arkitektur, kulturhistorie og miljø), der vægter mest. I en genanvendelsesproces er det derfor nødvendigt at foretage en selvstændig og langt grundigere gennemgang og vurdering af tilstanden.

Potentiale

Uanset om en bygning har høje eller lave bevaringsværdier, kan den have potentiale, der gør den værd at bevare. Det kan være rent funktionelt, hvor bygninger og rum er brugbare til den samme eller en ny funktion. Det kan også være som skaber af identitet for både bygning og område, som det er beskrevet ovenfor. Det er derfor en god idé at supplere en værdisætning (vurdering af bevaringsværdier) med *potentiale* som en værdi.

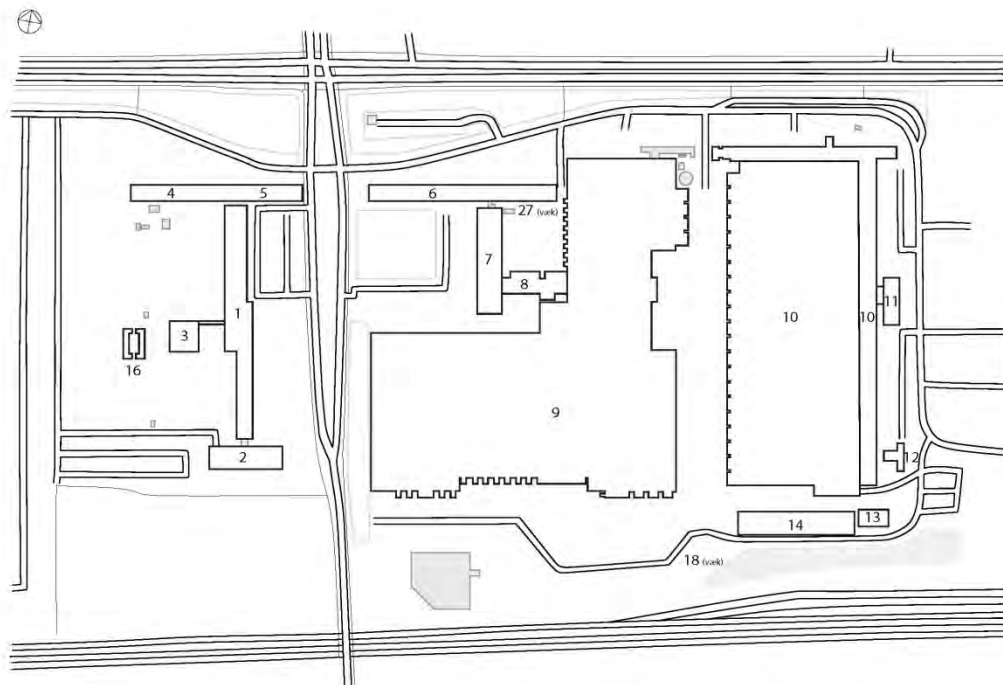
SAVE enkeltbyggningsregistrering omfatter ikke en vurdering af, om en bygning er brugbar og har potentiale, jf. s. 39 i SAVE vejledningen: "Man skal være opmærksom på, at bevaringsværdien ikke har noget med brugsværdien at gøre."

Derfor indgår dette aspekt ikke i de gennemførte registreringer, men bør alligevel spille en rolle for en endelig vurdering af, om en bygning skal bevares eller ej – bygninger med middel eller lav SAVE-værdi kan være glimrende og meget anvendelige bygninger, og bygninger med høj bevaringsværdi kan som tidligere nævnt som regel godt bygges om og ændres, så længe bevaringsværdierne respekteres.

Masterplan

Vi er bekendt med masterplanen for området, men vi har ikke anvendt planen som grundlag for SAVE-registreringen, da vi har foretaget registreringen på baggrund af bygninger og bebyggelsesmønstre, som de fremstår pr. 22.-28. oktober 2020, og som uvildige registratorer i forhold til ejerforhold og ønsker/planer for nye funktioner.

SAVE – Bebygget struktur

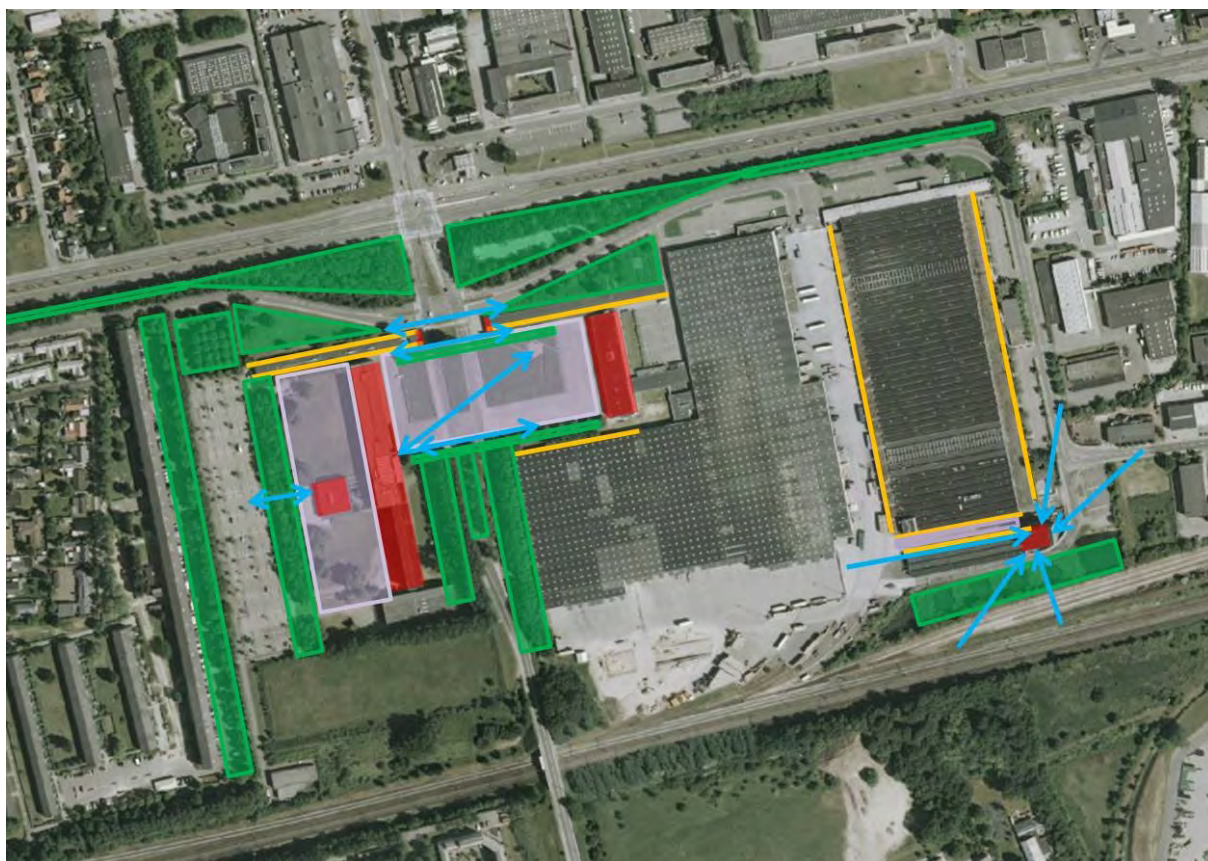

COOP's hovedkvarter med bygningsnumre på de bygninger, der indgår i registreringen.

KOMMUNENUMMER 165	KOMMUNE Albertslund	
SAVE-SAG	BETEGNELSE (NAVN PÅ BEBYGGET STRUKTUR) FDB / COOP's hovedkvarter i Albertslund	
1. DOMINERENDE TRÆK X	2. BEBYGGELSESMØNSTER X	3. UDSNIT OG DELE X
REGISTRERINGSDATO Oktober, november 2020	REGISTRATOR OG FOTOS (HVIS IKKE ANDET ANGIVET) Anne Lindegaard og Dorthe Bendtsen / Center for Bygningsbevaring i Raadvad	

1. Kort over bebygget struktur

FX. TERRÆNFORMER / RUMDEFINERENDE ELEMENTER / KARAKTERGIVENDE FORLØB / OVERGANGE OG GRÆNSER / FIXPUNKTER / KIG OG UDSIGTER / DOMINERENDE BYGNINGER / RUMSKABENDE BEBYGGELSE

- Særligt kig / sigtelinje / visuel forbindelse
- Dominerende bygningsværk, fixpunkt
- Rumdannende facaderækker omkring vigtige uderum
- Åbne pladser og særlige (grønne) uderum
- Markant grønt præg

Arkivfoto B1028, 1964, Lokalthistorisk Samling Albertslund. Luftfotoet med anlægget set fra vest mod øst viser tydeligt nogle af de karaktertræk, der også i dag udgør de bærende bevaringsværdier for området som helhed, f.eks. sigtelinjer, hierarki bygningerne imellem, den retvinklede plan, de store åbne arealer, der understreger bygningerne og forbindelsen på tværs af Vallensbæk Torvevej i form af de lange, lave bygninger til venstre i billedet og den store plads med ganglinjer på tværs.

2. Topografisk undersøgelse

FX. LANDSKABSFORMER / NATURSKABTE LANDSKABSTRÆK / KULTURSKABTE ELEMENTER OG MØNSTRE / BYPROFIL / SILHUET / OVERGANGE MELLEM LANDSKAB OG BEBYGGELSE / GRÆNSE TIL VAND

Højt mælebordsblad, 1842 til 1899, nutidige højdekurver med ækvidistance 2,5 m er tegnet ind. COOP's hovedkvarter er markeret med en lille, rød prik.

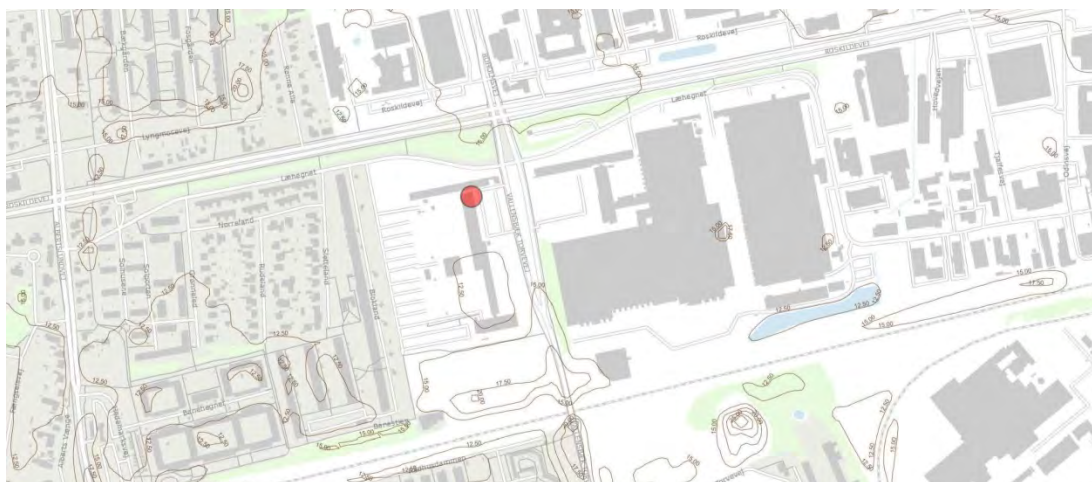
Arealet, hvor COOP's hovedkvarter er placeret, er og har været hovedsageligt fladt terræn; bebyggelsen opleves som åben og lav understreget af det flade terræn, hvor store træer er højere end bygningerne og indrammer bebyggelsen i et tydeligt afgrænset område. Kaffeårnet, der med sin højde hæver sig over fladebygningerne, står kun som et fixpunkt i området umiddelbart omkring tårnet, da afstandene i området betyder, at tårnet ikke ses fra anlæggets vestlige del. Til gengæld er kaffeårnet et meget markant fixpunkt set fra jernbanen, og det er da også facaderne vendt mod jernbanen (syd og vest), der bærer FDB's kendte logo med Cirkelpigen, ikke facaden internt i anlægget (nord) eller set fra erhvervsområdet og vejene mod øst; kaffeårnet er dermed en markør med brandingværdi for Cirkelkaffe og for FDB/COOP, som med sit enkle og genkendelige grafiske design er let at opleve selv i høj fart fra toget.

Kaffeårnet set mod øst med de to Cirkelpigeloget. Banen løber til højre.

Kaffeårnet set mod vest og de to facader, der ikke har Cirkelpigeloget.

Skærmkort med indtegnede højdekurver med ækvidistance 2,5 m. COOP's hovedkvarter er markeret med en rød prik. Syd for prikken ses terrænfaldet.

I hovedkvarterets sydvestlige hjørne er der dog et markant terrænfald, der er udnyttet optimalt til at skabe svagt bølgede plæner i det grønne område syd for kantinebygningen (bygning 3) og til at give såvel kantine som hovedbygningens sydlige længe en fuld underetage. Dette terrænfald er naturligt og kan spores på historiske kort, mens der også er markant tildannede terrænspring på sydlængens østside (i forbindelse med anlæggelse af vejen over banen), der giver en varieret oplevelse af hovedbygningens omgivelser.

Omkring en sydlige længe af hovedbygningen er der et fald i terrænet, der giver en bølgende plæne mod vest mellem kantine til venstre og hovedbygningen til højre.

Øst for hovedbygningens sydlige længe er terrænet faldet yderligere bearbejdet bl.a. i forbindelse med vejens stigning mod broen over jernbanen (til højre). Bygningen er afskærmet fra vejen med et tæt beplantningsbælte. Der er etableret en diskret brandvej, der følger terrænfaldet.

Terrænet stiger naturligt mod nord i det grønne bælte, der afgrænser mod Roskildevej, og i Vallensbæk Torvejs let stigende forløb mod nord. Et kig fra lyskrydset mellem disse to veje mod syd over COOP's hovedkvarter giver trods det højere niveau ikke et åbent kig over anlægget, idet de grønne bælte skærmer bebyggelsen. I den østlige af den grønne beplantning mod Roskildevej er der diskret indarbejdet en parkeringsplads, der er skjult mellem træer og buske.

Det er primært midterrabbatten med COOP's skilte, den særlige gadebelysning, PH's *Medlys*, og beplantning bestående af solitære træer på en plæne, der træder tydeligt frem og ved at tvinge trafikken til hver side viser, at der er noget særligt på færde.

Mod syd stiger terrænet, da Vallensbæk Torvevej føres over jernbanen. Idet vejen er flankeret af tætte og frodige grønne beplantningsbælter giver det et grønt kig i begge retninger. Set fra broen mod nord leder de grønne bælte og det faldende terræn blikket ned mod midterrabbatten med den markante gadebelysning, træer og plæne.

Vallensbæk Torvevej set fra nord mod syd fra krydset med Roskildevej. De tætte beplantningsbælter langs Roskildevej skærmer COOP's hovedkvarter fra vejen og betyder, at man ikke kan se anlægget, før man kommer tæt på. Det er midterrabbatten med adskillelsen af trafikken, træer, skilte og gadelygter, der signalerer, at dette stykke af vejen har en særlig betydning.

Vallensbæk Torvevej set fra syd mod nord. Vejen stiger mod broen over banen. Også herfra er det midterrabbatten med træer, der signalerer, at der sker noget særligt.

COOP's hovedkvarter er helt mod vest adskilt fra det omgivende boligområde af en beplantet vold, der er menneskeskabt og danner en markant afgrænsning mellem erhvervs- og boligområde.

Den østlige del af COOP-området er plan, men mod syd er der terrænforskel i kraft af et lavtliggende vandhul umiddelbart nord for det hævede baneterræn, og umiddelbart uden for området har terrænet jf. historiske kort været stigende mod øst, særligt markeret af den bevarede vindmølle, Røde Vejrmølle, mens det i dag opleves forholdsvis plant; selv møllen ses kun enkelte steder.

Områdets vestligste del er afgrænset mod boligområdet og Blokland af en beplantet vold, og der opleves ingen sammenhæng mellem bolig- og erhvervsområde.

Områdets vestligste del langs Læhegnet viser, at terrænet er helt fladt. Det er COOP's hovedkvarter til venstre, og i højre side anes Røde Vejmølle i baggrunden.

Til trods for, at størstedelen af arealet er stort set plant, skaber såvel de enkelte naturlige terrænforskelle som de menneskeskabte terrænspring varierede oplevelser. Hele området er kranst af beplantninger, enten tætte plantebælter mod Roskildevej, vold med spredte træer mod Blokland, hæk med solitære træer mod øst og vandhul og grønt område mod banen mod syd. Beplantningen er med til at definere COOP-området meget tydeligt i forhold til de omgivende områder og understreger sammen med bebyggelsens planlægning og arkitektur, at COOP's hovedkvarter er en grøn 'by i byen'.

COOP's hovedkvarter set fra vest mod øst ved ankomsten ad Læhegnet. Vejens bugtede forløb giver en god dynamik til det øvrige meget aksefaste og retvinklede anlæg. Til venstre det tætte beplantningsbælte, der lukker af mod Roskildevej og understreger vejens kurver.

I det sydøstlige hjørne ved kaffetårnet er området tydeligt afgrænset af vandhul og beplantning mod banen og definerer en tydelig grænse mod syd.

3. Historisk analyse

FX. HISTORISK BYPLAN / MATRIKELSTRUKTUREN / UDVIKLINGSHISTORIE / FUNKTIONELT BYMØNSTER / BYRUMS- OG VEJSTRUKTUR / BYGNINGSHISTORIE

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger blev stiftet i 1896. Den blev mere kendt under forkortelsen FDB, der i 2002 skiftede navn til COOP. FDB/COOP etablerede som et led i en landsdækkende rationalisering en række centrallagre over hele landet efter amerikansk forbillede og opførte i den forbindelse sit nye hovedkvarter i vore dages Albertslund. Centrallageret i Herstedernes Kommune, som det hed dengang, blev også valgt som lokalitet for FDB's hovedkvarter, der tidligere havde ligget i Njalsgade i København. Grunden i Albertslund kunne opfylde de krav, som FDB havde til det nye hovedkvarter: 1. arealet skulle være ca. 35 tdr. land stort. 2. Der skulle kunne etableres jernbanespor til godstransport. 3. Beliggenheden skulle være i nærheden af den centrale hovedvej nr. 1 (Roskildevej). 4. Grunden skulle ligge i nærheden af ringvejene rundt om København for at gøre transporten effektiv. 5. Og der måtte ikke være for langt på arbejde for de ansatte, der især boede i den nærmeste omegn af hovedstaden.

Ikke kun Albertslund kunne dengang tilbyde disse forhold. I nærheden af København kunne hele Vestegnen tilbyde god plads, ringvejssystemer, hovedveje og jernbane, bl.a. muliggjort af planlægningen, der indarbejdede *Fingerplanen* fra 1947 i hovedstadsområdet udvikling med en fordeling mellem bebyggede arealer, åbne rekreative arealer og gode transportforhold. S-toget kom til Albertslund i 1963, men var planlagt allerede midt i 1950'erne. Den generelle byudvikling gik fra at have blandede funktioner i de samme områder til at være inddelt i zoner, hvor kultur, boliger og industri kom til at lægge i særskilte områder. Det gjaldt ikke bare industriområderne, men også de mange boligområder med etageboliger eller parcelhuse, der skød frem i 1960'erne, hvor velværdssamfundet udviklede sig med optimisme og tro på fremtidens moderne samfund efter 2. verdenskrig og de første efterkrigsårs smalhals. Selv om der er/har været en Albertslund landsby, og der opstod tilflytning i forbindelse med Vridsløselille Fængsel fra 1850'erne, er det i denne periode, at Albertslund, som vi kender det i dag, bliver til, med 1960'ernes byggeboom inden for ikke blot industri- og erhvervsbyggeri, men også store boligbebyggelser som f.eks. Albertslund Syd (1960-68).

Også FDB var involveret i opførelsen af boliger. Med udflytningen til det nye hovedsæde og centrallager i første halvdel af 1960'erne blev transporten for de mange medarbejdere, der boede tættere på København, mere besværlig, da det dengang ikke var normen at have egen bil. Det var let at komme med toget, og de ansattes arbejdstider blev afstemt med togtiderne, lige som de i en overgangsperiode kunne få et tilskud til deres meromkostning til transporten. Men mange ville også gerne flytte tættere på arbejdspladsen, og det FDB hjalp sammen med kommunen på flere måder med. Bl.a. overdrog FDB jord til boligbyggeriet Blokland, der ligger umiddelbart vest for hovedbygningen. Blokland er opført af Vridsløselille Andelsboligforening i løbet af 1960'erne og stod færdigt i 1970. FDB overdrog også jord til et lokalt børnehavenbyggeri indviet i august 1964.

FDB/COOP har således sat sig markante spor i Albertslunds samfundsudvikling generelt og ikke kun med deres eget hovedkvarter. De fysiske vidnesbyrd i form af bygninger og bebyggelser ligger der endnu, og mange lokale har arbejdet for FDB/COOP eller gør det stadig.

1960'ernes idealer for planlægning og arkitektur

Efter 2. verdenskrig og især i løbet af 1950'erne og frem var der stor begejstring over de nye byggematerialer og konstruktionsformer, der var blevet mulige i kraft af større industrialisering og standardisering af byggeriet, hvor de traditionelle byggemåder med mursten og tømmer blev afløst af elementbyggeri opført af præfabrikerede moduler og som regel med bærende konstruktioner, der kunne sætte facaderne fri fra det konstruktive system og lade dem være curtain wall-facader i lette materialer som glas og forskellige pladebeklædninger.

Inspirationen både praktisk og arkitektonisk kom i disse år i høj grad fra USA, men også direkte eller indirekte fra Japan med modulære huse med tydelig forskel på de konstruktive dele, der er sat sammen af enkeltdele, der ofte krager ud over hinanden, med udfyldende flader imellem.

Nye produktionsformer gjorde det lave byggeri i form af åbne fladebygninger mest funktionelt og effektivt. Det var lettere at flytte varer i ét plan, hvor man kunne bruge gaffeltruck, frem for i de gamle pakhuse, der typisk havde flere etager og mindre rum. Modulbyggeriet og den gode plads i de nye områder betød, at der uden problemer kunne udvides med mere lager- eller produktionsareal, når der var behov for det, og med modulerne og de nye konstruktionsmåder kunne kontorinteriører være fleksible med skillevægge, der kunne flyttes efter behov. Modulerne afspejles i facaderne, der er enkle og taktfaste.

Et markant arkitektonisk motiv på baggrund af byggemetoderne er repetitionen af det enkelte modul, der både er modernistisk og klassisk og skaber de enkle, taktfaste facader. Det enkelte modul kan godt være lodret, men i sammensætningen pointeres de vandrette linjer i facaden især i kraft af de vandrette vinduesbånd. Ofte er der samtidig skabt en let reliefvirkning af lodrette profiler, der giver modspil til det horisontale og en mere levende facade med spil mellem lys og skygge. Trods princippet om gentagelse kan de ofte monolitiske bygningskroppe godt forskyde sig i forhold til hinanden og skabe afbræk i de modulære facader og variation i bebyggelsen, enten ved forskydning af hele bygninger eller ved f.eks. faste baldakiner (overdækninger ved indgangspartier), der forskyder sig i forhold til facaden. Solafskærmningen af vandrette lameller/jalousier er også et kendt træk fra periodens byggeri, og de spinkle lameller er med til at give facaderne relief og modspil til de stramme facader.

Ikke kun de enkelte bygninger, men hele område blev planlagt, så omgivelserne både var praktisk indrettede og arkitektonisk bidrog til oplevelsen af bygningerne. Der var store åbne arealer med plæner eller lave buske, der havde en effekt af præsenterbakke for bygningerne og var med til at understrege de vandrette linjer. Veje og pladser var nøje afstemt med bebyggelsen, så området udgjorde en samlet helhed, der ofte blev omkranset af grøn beplantning, som skærmede mod omgivelserne. Der blev også anlagt rigelige parkeringsarealer til glæde for den tiltagende privatbilisme.

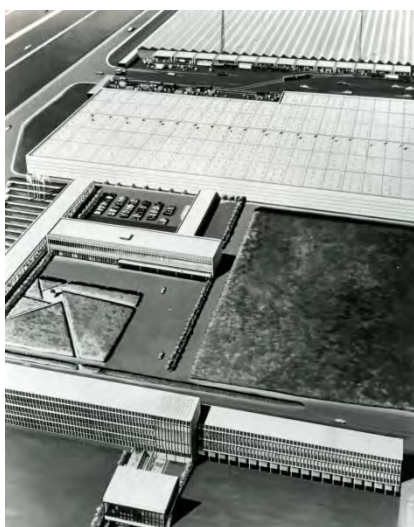
Det er disse typiske træk fra de modernistiske bygninger og anlæg, som COOP's hovedkvarter også repræsenterer og skal vurderes ud fra, og anlægget er både historisk og arkitektonisk et fremragende eksempel på 1960'ernes idealer for industribebyggelser.

Anlægget opføres og udvikles

Arealet til det nye hovedkvarter blev købt i 1955 fra Røde Vejmøllegårds jorder. Hovedbygningen fik byggetilladelse i april 1962 (jf. byggesagsarkivet), og de første bygninger i stod opført i den østlige del i 1962 (jf. BBR).

Arkivfoto B914 u.å., Lokalthistorisk Samling Albertslund. Fotoet må være fra mellem 1962, hvor kontorbygningen (bygning 7) stod færdig, og 1964, hvor hovedbygningen (bygning 1) stod færdig - hovedbygningen er her i færd med at blive opført (i forgrunden), mens den østlige del af COOP's hovedkvarter, herunder kontorbygningen, allerede står færdig. I baggrunden ses fabriksafsnittet (bygning 10), der på dette tidspunkt kun består af de sydligste haller – læs mere herom på s. 29 og se situationsplan på s. 31.

Arkivfoto B1027, 1964, Lokalthistorisk Samling Albertslund.

Højt målebordsblad, 1842 til 1899. COOP's hovedkvarter er markeret med en lille, rød prik på den gang bar mark.

Lavt målebordsblad, 1901 til 1971. COOP's hovedkvarter er markeret med en lille, rød prik. Selv om der er kommet flere bebyggede områder til, er COOP's senere arealer stadig ubebyggede.

Historiske kort fra andel halvdel af 1800-tallet og første halvdel af 1900-tallet viser et stort, ubebygget areal øst for Albertslund landsby og Vridsløselille Fængsel, som blev opført i 1850'erne, og lige vest for Røde Vejrmøllegård; i dag står Røde Vejrmølle tilbage og vidner om den ældre historie, før COOP rykkede ind. Hovedkvarteret er løbende blevet udvidet, men de centrale bygninger, der stadig tegner anlægget, blev opført over en periode på 2-3 år, og anlægget er derfor meget homogent.

Kort fra 1953 til 1976 – kortet må være fra mellem 1963-64, hvor de første bygninger står færdige, og 1968, hvor den såkaldte EDB-bygning bliver opført, for den er ikke med på kortet (tværføj syd for hovedbygningens sydlænge). Den store lagerbygning (bygning 9) er endnu ikke blevet udvidet til sin senere L-form

Kort fra 1980 til 2001. Her er EDB-bygningen kommer til, og lagerbygningen har fået sin L-form med den udstrækning, den har i dag. Blokland er blevet opført vest for COOP's hovedkvarter.

Hovedkontoret med centrallager er tegnet og projekteret af FDB's eget arkitektkontor med Carl Bro som rådgivende ingeniører. Arkitektkontoret blev oprettet i 1929 og eksisterede frem til 1983, hvor tegnestuen blev nedlagt. Da FDB flyttede til Herstederne i 1964, beskæftigede tegnestuen 100 ansatte og var en af landets største. Lederen var arkitekt Mathias Kjeldsen Michaelsen, der gik på pension i 1964 og blev efterfulgt af arkitekt Hans Nielsen.

Med integreret tegnestue har det været lettere at skabe sammenhæng mellem funktionsbehov og arkitektur, og FDB's *brand* har også haft fokus. Der er ikke blot skilte og flag på området, men FDB's daværende sekskantede logo er direkte implementeret i det fysiske anlæg, hvor det har dannet forlæg for en lille plads udsparet i den

store flade med præcist klippede hække, der dækker forplads i anlæggets del mod øst. Logoets linjer er ført fra pladsen og videre ud i området, den ene helt over til hovedbygningens indgang tværs over midterrabbatten på Vallensbæk Torvevej. Skulpturen af 'Familien Danmark', som pryder den sekskantede plads, kan aflæses som en henvisning til virksomhedens målgruppe: alle i det ganske, danske land. Det er en meget elegant måde at bruge sit logo og brande virksomheden på. Andre tydelige logoer er Cirkelpigen, der både findes på kaffetårnet helt mod øst i anlægget og på en nyere mosaikbeklædt skulptur, der står i midterrabbatten.

Arkivfoto B910, u.å., Lokalhistorisk Samling Albertslund. På luftfotos på s. 25 ses den sekskantede, logoformede plads foran kontorbygningen i den østlige del af COOP's hovedkvarter ovenfra, og her ses pladsen med skulpturen Familien Danmark. I baggrunden hovedkvarteret i den oprindelige arkitektur uden ændringer omkring indgangspartiet.

Skulpturen Familien Danmark står på den logo-formede plads, der er sparet ud i den tætklippede hæk. Ganglinjer udsprunget af logoet forbinder den lille plads med resten af området. I baggrunden kontorbygningen (bygning 7) øst for pladsen.

Anlægget har med tiden undergået løbende udvidelser. Der er kommet nye (små)bygninger til, og de store modulopførte haller er blevet udvidet, som det har været planen fra begyndelsen. Fabrikafsnittet (bygning 10) bestod oprindeligt af flere selvstændige haller med overdækkede køreveje imellem, som senere er blevet inddraget i selve bygningen, og det store tørvarelager (bygning 9) er undervejs blevet udvidet med mange kvadratmeter på store, ubebyggede arealer på grunden (se kort på forrige side). Udviklingen af bygningens logistik og tilkørselsforhold afspejler også en historie, der går fra blandet lastbil- og jernbaneforsyning til i dag udelukkende at være baseret på lastbiler. Derfor er tørvarelageret også løbende optimeret til lastbiler, f.eks. med dock-shelters og nedgravet kørevej. Jernbanesporene i området mellem tørvarelageret og fabrikafsnittet og mellem fabrikafsnittet og centralværkstedet udgør en synlig historisk fortælling om brugen af togvogne, der stoppede i 2006.

Kaffetårnet set mod øst med Cirkelpigelogoet. Til venstre fabriksafsnittet og til højre centralværkstedet. Imellem disse tre bygninger løber jernbanespor, der er en synlig del af anlæggets historie.

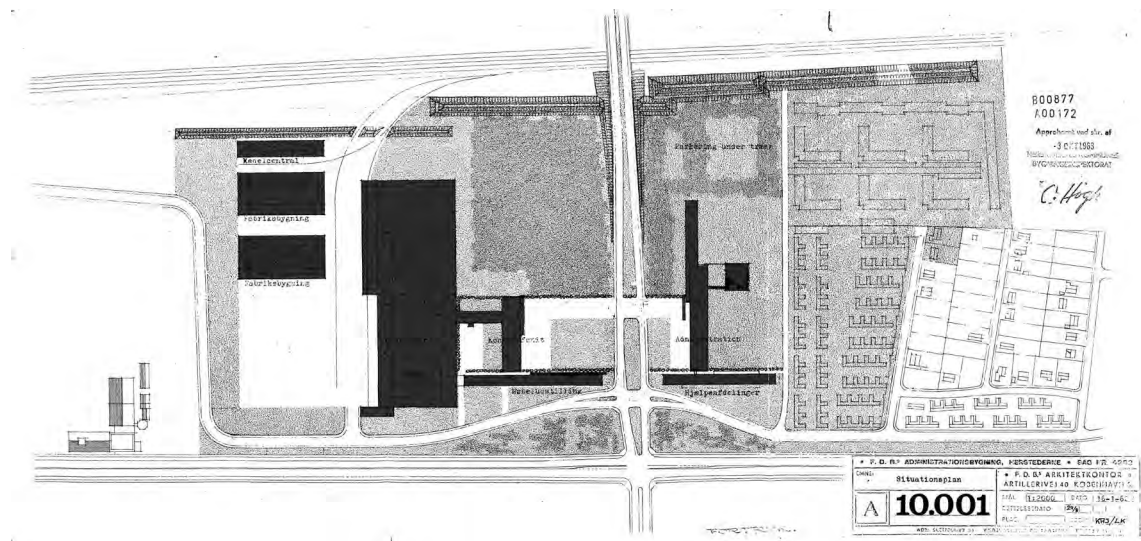
I den store gård mellem tørvarelageret til højre og fabriksafsnittet til venstre er der stadig synlige jernbanespor og forskelligt elementer, der vidner om jernbanedriften.

I en vinkel syd for hovedbygningen (bygning 1) blev der i 1968 opført en ny EDB-bygning (bygning 2); den er i dag renoveret og fremstår nyere pga. nye facadematerialer, men opførelsen af bygningen til datidens moderne computerteknologi, som dengang fyldte en hel bygning, vidner om den voldsomme udvikling, teknologien her været igennem siden da.

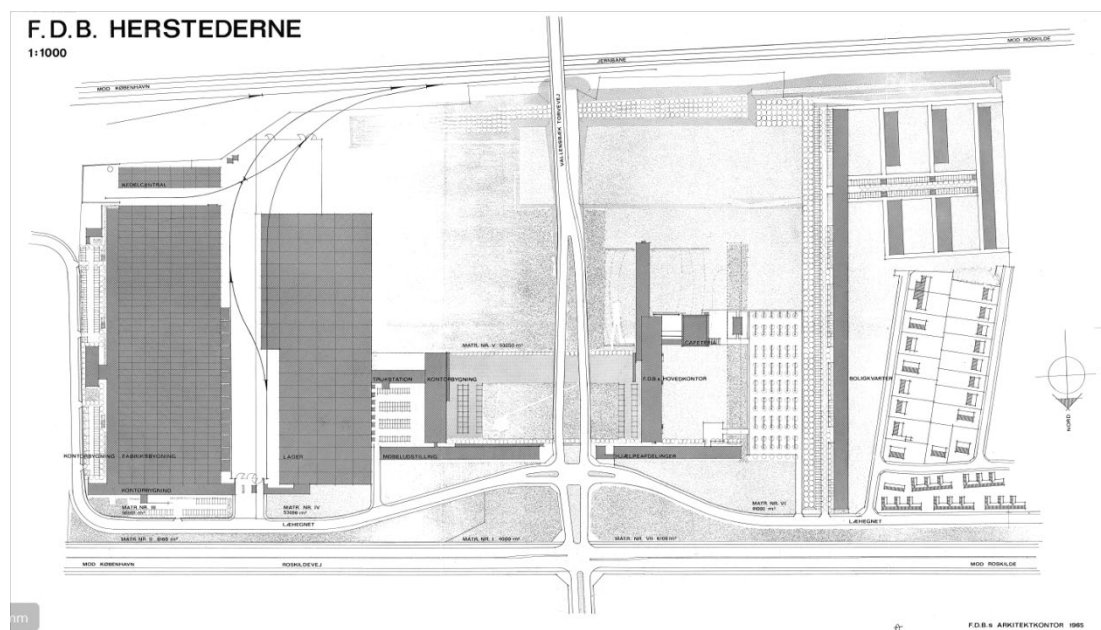
I 1974 blev kaffetårnet opført. Det er således ikke en del af det oprindelige anlæg, men er et eksempel på, at anlægget løbende er blevet udbygget, når der har været behov for det. Bygningen er opført som kaffesilo, mens risteriet har ligget i fabriksbygningen ved siden af. Sikker Hansens Cirkelpige, der pryder to af facaderne på kaffetårnet, bidrager til den historiske værdi, fordi hun er et ikon for FDB. I 2004 fik Cirkelpigen Klassikerprisen af Dansk Design Center for sit ikoniske og klassiske design, der er kendt over hele landet den dag i dag.

Herudover er det primært i bygningernes indre (som ikke er omfattet af denne rapport) og på flere bygningers facader, der er sket ændringer gennem tiden, men anlægget fremstår den dag i dag meget autentisk. De markante ændringer er omtalt under de respektive bygninger i enkeltbygningregistreringen.

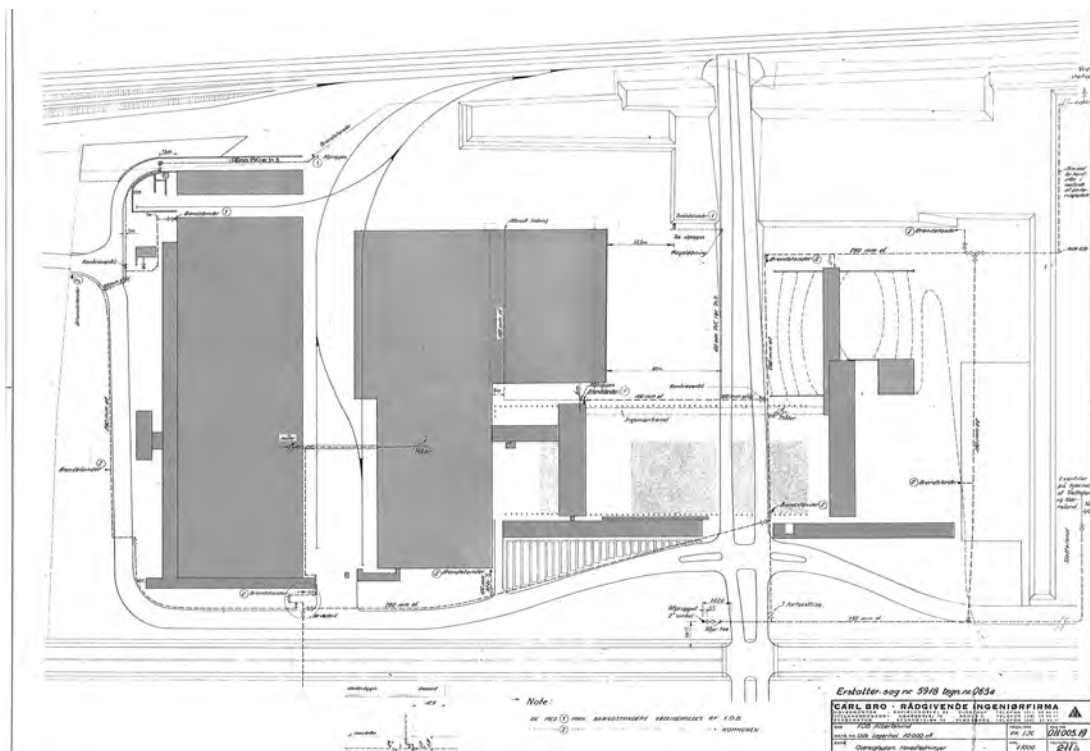
I byggesagsarkivet (www.weblager.dk) findes en lang række tegninger af COOP's hovedkvarter, bl.a. situationsplaner fra forskellige tidspunkter. Her kan anlæggets udvikling følges:

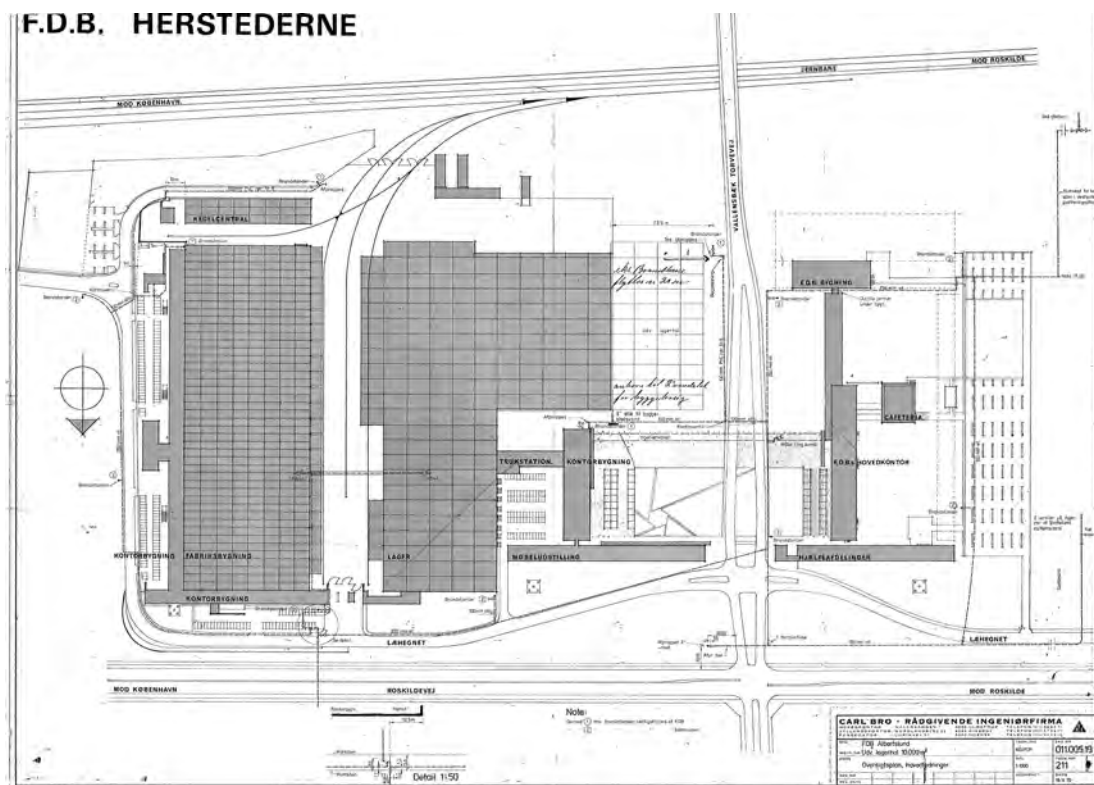
1965 – til venstre ses fabriksafsnittet, der her kun består af to fabriksbygninger og centralværkstederne, der her betegnes Kedelcentral. Nord nedad.

1965 – til venstre ses fabriksafsnittet, der her fremstår som en samlet bygning med Kedelcentralen liggende frit. Nord nedad.

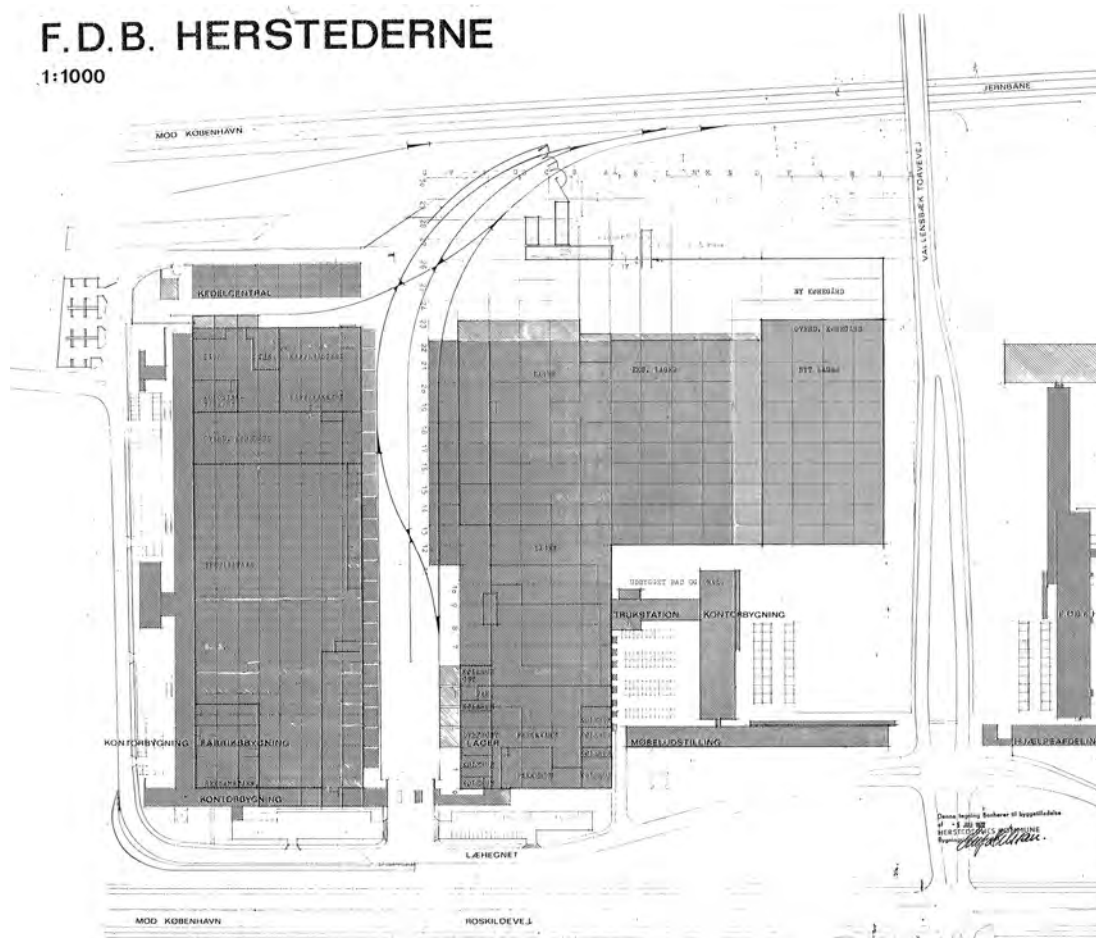
1967 – EDB-bygningen er endnu ikke opført. Tørvarrelageret (bygning 9) har fået sin første udvidelse og begynder så småt at blive L-formet. Nord nedad.

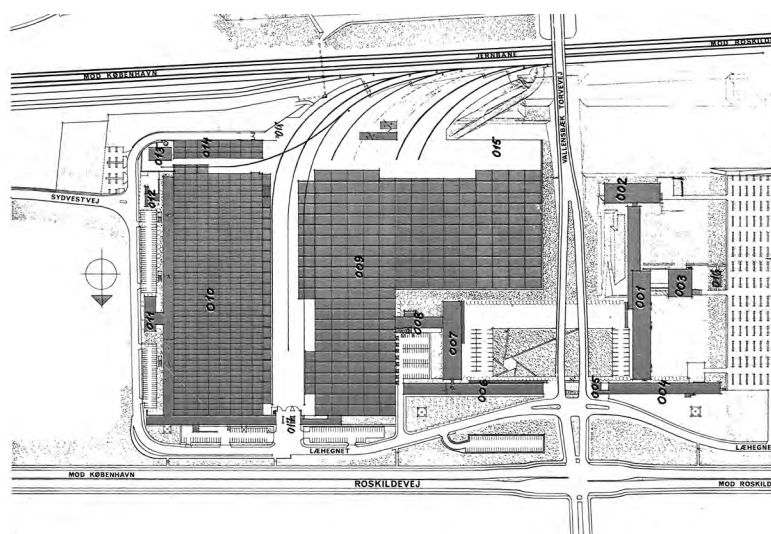
1970 – EDB-bygningen er nu opført opført. Lær mærke til den sekskantede logoformede plads med de udstrålende ganglinjer, der her er tegnet med på planen; den er anlagt tidligere, men har ikke været tegnet med på de tidligere situationsplaner. Nord nedad.

F.D.B. HERSTEDERNE

1:1000

1972 – Tørvarelageret (bygning 9) har fået sin næste udvidelse og har fået sin tydelige, nuværende L-form. Nord nedad.

1982 – her er kaffetårnet, der blev opført 1974, kommet med. Nord nedad.

Detaljer i området og på bygningerne er med til at give stedet en historisk dybde og mangfoldighed; det er ikke kun de store træk, der skaber et steds stemning, men i høj grad også de små detaljer og de 'skæve indslag' som f.eks. gadelygter, skilte, jernbaneelementer, master og bomme. Særligt har gadelygterne i midterrabbatten en høj værdi, fordi de er tegnet af PH, der var involveret som belysningskonsulent, da hovedkvarteret blev opført. Gadelygterne er af medlys-typen, og der findes efter sigende ikke andre steder i Danmark, hvor de er anvendt eller stadig findes. PH står også bag andre gadelamper på området som Slotsholmslygten, der står i en række på parkeringspladserne foran hhv. hovedbygningen og kontorbygningen (bygning 7) (kilde: <http://asp.vejtid.dk/Artikler/2018/03/8933.pdf>). Også Albertslundlampen er repræsenteret, bl.a. på parkeringspladsen foran kontorbygningen. Involveringen af PH og brugen af hans design helt fra opførelsen af hovedkvarteret understreger FDB's ønske om at lade sit hovedsæde udstråle høj kvalitet.

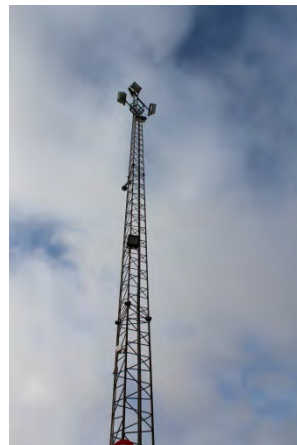
Detaljer i området er vigtige at bevare som en synlig del af stedets historie, f.eks. jernbanespor, de høje master med projektører og sirener og tendensen til at male udsatte eller farlige bygningsdele gule, så de fremstår tydelige.

I hækken mellem den østligste kontor-/fabriksbygning og vejen står et gammelt skilt med integreret belysning, hvor teksten FDB stadig anes.

PH's gadelampe Medlys tv. og mf. hans Slotsholmslygte – th. Albertslundlygten designet i 1963 af Jens Møller-Jensen.

Høje lysmaster ved tørvarelageret.

Diskrete markeringer i belægningen.

4. Arkitektonisk iagttagelse og rumlig analyse

FX. MÅLFORHOLD / RUMLIGE RELATIONER / ÅBNINGER / STIGNINGER / GRÆNSER / AKSERETNINGER / BYGGELINIER / BEBYGGELSESHØJDER / FACADEFORLØB / BYGNINGSELEMENTER / ELEMENTER

COOP's hovedkvarter udgør et veldefineret samlet område, der er tydeligt afgrænset fra de omkringliggende områder af især plantebælter, der sammen med veje og jernbanen danner tydelige overgangszoner. Beplantningen giver området et meget grønt præg. Områdets afgrænsning er beskrevet i afsnit 2. *Topografisk undersøgelse* fra s. 20.

Det samlede område er nøje planlagt med lige linjer i veje, pladser og bygninger i en typisk modernistisk planlægning med lavt byggeri på store, åbne arealer. Mod nord blødes den stringente, retvinklede plan op af Læhegnets let kurvede forløb. De enkelte bygninger indpasser sig i den overordnede struktur med deres præcise placeringer i den klare plan og med genkendelige arkitektoniske udtryk, selv om bygningerne ser forskellige ud – fællestræk er de lave bygninger i store flader eller lange længer, de modulopbyggede facader, de vandrette facadeinddelinger og arkitekturens gennemgående motiv med sammenføjede enkeltdele og deres spil mellem flader og linjer, jf. den typiske arkitektur i 1960'erne som beskrevet kort i afsnit 3. *Historisk analyse* på s. 24.

I anlæggets nordvestlige del spiller Læhegnets bugtede karakter op til anlæggets og bygningernes retvinklede former. Bag flagene for enden af parkeringspladsen står en trægruppe plantet i et kvadratisk net, der i sin stramhed står flot sammen med grupper af mere løsslupne blafrende flag; et lignende motiv ses i anlæggets nordøstlige del.

I anlæggets vestlige del optages det åbne område mellem Læhegnets kurvede forløb og den lange, lige bygning af et kileformet område med klippet hæk og udsparede ganglinjer og parkeringsbåse.

To delområder og deres forbindelser

Det samlede område kan opdeles i to delområder, idet COOP's hovedkvarter deles i to af den nord-sydgående Vallensbæk Torvevej. Delområde 1 ligger vest for vejen og består af bygningerne omkring hovedsædet, dvs. hovedbygningen med tilhørende IT-bygning (oprindeligt betegnet EDB-bygning), kantine og tidligere laboratorie

bygning (bygning 4). Delområde 2 ligger øst for vejen og består af såvel kontorbygninger som lager- og fabriksbygninger.

Disse to delområder bindes sammen af de beskrevne afgrænsninger (beplantningsbælter, veje), der favner hele området, men forbindes også både fysisk og visuelt af flere elementer inde på området. Det gælder først og fremmest den centrale plads, der opfattes som sammenhængende til trods for, at den gennemskæres af Vallensbæk Torvevej. Pladsen defineres af de omkringliggende bygninger og trærækker, der danner vægge omkring det store, åbne rum. I kraft af den brede midterrabat med samme formgivning og materialer som pladsen (belægning og klippet hæk med sammenhængende stiforløb) hænger de to delområder sammen.

Midterrabatten har sit helt eget præg, der især markeres af Poul Henningsens belysningsarmaturer *Medlys*. Disse gadelygter gør sammen med trærækker, plæne, skilte m.v. midterrabatten til et særligt sted, der ikke kun har praktisk funktion for biler, der skal svinge og her kan holde i venteposition, men giver en bevægelse i trafikflowet ved at tvinge bilerne rundt om rabatten og tættere på anlægget, frem for at de blot farer forbi uden at blive gjort opmærksom på COOP's anlæg.

Kig fra den østlige del af anlægget fra en af stierne, der fortsætter tværs over midterrabatten med direkte forløb mod hovedindgangen i hovedbygningen.

På den østlige del af den store plads danner tørvarelageret (den store fladebygning 9 i L-form) væg omkring pladsen, og lagerets massive væg uden åbninger blødes op af en træække, der fortsætter på tværs af midterrabatten og afsluttes foran hovedindgangen på den vestlige del af pladsen.

På hver side af den store plads binder de to 'hovedbygninger' (bygning 1 og 7) også de to delområder sammen med deres arkitektoniske slægtskab og deres sammenlignelige placering med den åbne plads foran. Begge bygninger er modulære, langstrakte og tydeligt modernistiske og trods den meget forskelligartede facadebeklædning, den ene det traditionelle materiale skifer, den anden de mere moderne lette (metal) facadeplader, har de en sammenhæng, fordi begge materialer skifter med vejrliget og kan opfattes i alle nuancer fra grå til grønne.

Øverst hovedbygningen set mod vest. Nederst kontorbygningen på den modsatte side af den store plads set mod øst. Der er tydeligt slægtskab mellem de to bygninger i deres hovedform, langstrakte bygningskrop, modulopbyggede facader og facadematerialernes vekslende farve i grågrønne nuancer.

Herudover danner de to meget lange enetages bygninger på hver side af vejen (bygning 4/5 og 6) sigtelinjer på tværs af vejen og binder visuelt de to delområder sammen understreget af parallelt liggende træækker. Bygning 6 har en baldakin foran, og den elegante detalje, at den fortsætter forbi bygningens vestlige facade, betyder, at den rækker ud mod sin pendant på den anden side af vejen, bygning 4/5. Disse lange lave bygningers facader flugter også med yderfacaderne og danner tilsammen en form for porteffekt, når man nærmer sig anlægget.

Den østlige del afsluttes af den lange, lave nordlænge, der har en baldakin foran en del af sydfacaden. Baldakinen er elegant trukket frem foran gavlen, så den understreger den visuelle forbindelse med den tilsvarende lave længe på den anden side af Vallensbæk Torvevej. Forbindelseslinjerne er understreget i belægningen og styrket af træækker parallelt med ganglinjerne.

Den vestlige del afsluttes ligeledes af en lang, lav nordlænge, og her ses fra den anden side den visuelle forbindelse til bygning 6 på den modsatte side af vejen – ganglinjer og træækker danner markante sigtelinjer, der binder de to delområder sammen.

Også på de udadvendte, nordlige facader er de to nordlængere bundet visuelt sammen, fordi deres facader flugter. Tilsammen danner de to bygninger en let porteffekt, som antyder, at man er på vej ind i et sammenhængende område.

De to gavle på de lave længer (bygning 4/5 og 6) danner en diskret portvirkning ved ankomsten til anlægget fra nord.

Delområde 1

Delområde 1 omfatter selve hovedbygningen med kontorer, reception, repræsentative lokaler osv., den hermed sammenbyggede kantine (bygning 3) og IT-bygning (bygning 2) samt mod nord den lange, lave længe (bygning 4 og 5). Her er således ingen lager- eller produktionsfunktioner og dermed ingen haller eller fabriksbygninger. Bygningerne er alle længebygninger med flade tage og præcise, geometriske former – dog er kantinebygningen kvadratisk. Arkitekturen er tydeligvis af højere karat end i delområde 2 i kraft af en mere gennemført planlægning, private, rekreative grønne arealer og en personalehave, mere markante facader og mere eksklusive facadematerialer i form af skiferplader.

Delområde 1 kan endvidere underdeles i arealerne foran og bagved hovedbygningen, der har hhv. offentlig og privat karakter. De to arealer bindes sammen af IT-bygningen og mest tydeligt af den lange, lave bygning mod nord (bygning 4), der ikke blot binder delområde 1 og 2 sammen, men også samler delområde 1. Bygningen indordner sig hierarkiet med sin lave bygningskrop, der er med til at understrege den højere hovedbygningens arkitektur og indholdsmæssige betydning som hovedsæde.

Den lange, lave bygning leder blikket og bevægelsen fra forpladsen og videre forbi hovedbygningens gavl til de åbne grønne arealer på bagsiden af hovedbygningen. Den lave bygning underordner sig hierarkiet og lade hovedbygningen træde frem som den vigtigste bygning.

På vestsiden af hovedbygningen fortsætter den lave bygning sit forløb og binder ikke kun for- og bagside på hovedbygningen sammen, men også det grønne areal mellem hovedbygningen og den tætte beplantningsbælte ud mod parkeringspladsen. Også her er hierarkiet mellem bygningerne tydeligt.

Forpladsen foran hovedbygningen er præget af parkering, men giver med sin åbne flade stadig en værdig optakt til hovedbygningen med det markante indgangsparti. Her har tidligere været en baldakin, lige som den skrå påbygning på taget er af nyere dato og har sløret den oprindelige og langt skarpere og mere markante arkitektur.

Indgangspartiet på hovedbygningen, som det ser ud i dag. Den oprindelige baldakin er fjernet, der er etableret trapper op til indgangsdøren, og på taget er opført et ny påbygning med skrå tag.

Arkivfoto B911, u.å., Lokalhistorisk Samling Albertslund. Billedet viser den oprindelige hovedbygning og det langt mere stramme og gennemførte indgangsparti. Selv om ændringerne tydeligvis er foretaget med respekt for bygningens arkitektur og materialer, viser det alligevel, at hovedbygningens klare arkitektur og hovedform er sårbar over for ændringer.

Den sydlige længe af hovedbygningen opleves ikke som en aktiv del af den offentlige ankomst, da forarealerne er skærmet mod Vallensbæk Torvevej af et tæt beplantningsbælte, og da terrænet falder brat lige ved indgangspartiet. Der er adgang via en brandvej, der er diskret anlagt med chaussesten spredt i græsset. Det åbne, kuperede og grønne areal giver en mere organisk og 'blød' forbindelse til bygningen end de mere stringente og betyder, at der trods anlæggets rette linjer også er variationer i oplevelsen af bygningerne i kraft af terrænfald og udearealerne bearbejdning.

Arealerne bag hovedbygningen er ikke tilgængelige for offentligheden, men er private udearealer samt parkeringsplads lukket af med trådhegn. På bagsiden af hovedbygningen mod vest åbner sig et stort, åbent areal med grønne plæner med spredte trægrupper kantet af en træække parallelt med bygning 4 mod nord og et tæt beplantningsbælte, der skærmer mod parkeringspladsen mod vest. Midt i det grønne areal ligger kantinen (bygning 3), der er fysisk forbundet med hovedbygningen med en mellemgang, der er lav og smal og dermed rent visuelt får kantinen til at fremstå som en selvstændig bygning. I modsætning til den tyngde, som skiferbeklædningen giver hovedbygningen, står kantinebygningen som en let konstruktion med facader af glas og lette plader og bliver med sin udkragede øverste glasetage til en svævende og luftig pavillon, der på den måde underordner sig hierarkiet uden at blive anonym.

I direkte tilknytning til kantinen og mellemgangen ligger en personalehave afgrænset af to søjlerækker. Haven fremstår i dag mere som en terrasse kranset af roddendronbuske, men som oprindeligt var en anlagt have med vandbassin, særlige belægninger og en mere frodig karakter – en lille fortættet oase i modsætning til de åbne og luftige græsklædte plæner. Mod syd ligger IT-bygningen på tværs af hovedbygningens sydlænge og underordner sig ligeledes hierarkiet ved at være trukket visuelt væk fra hovedbygningen, men fysisk forbundet via en lav og smal mellemgang. Uden for grunden mod syd er der et nyt byggeri på vej, der ikke underordner sig hierarkiet i kraft af sin højde og tætte beliggenhed; det slører COOP-anlæggets meget tydelige hierarki.

IT-bygningen ligger på tværs af hovedbygningens sydlænge og binder for- og bagside sammen. Foran hovedbygningen er et åbent, grønt areal med fast belægning i den grønne plæne på brandvejen, der slynger sig ned gennem terrænet. IT-bygningen underordner sig hovedbygningen ved at være en anelse lavere, mens nybyggeriet, der skyder op i baggrunden på en grund, der ikke længere hører til COOP's areal, er så højt, at det forstyrrer hierarkiet og antaster hovedbygningens tydelige position som den vigtigste bygning.

På bagsiden af hovedbygning mod vest er IT-bygningen med til at danne afslutning på bygningsanlægget og sydlig væg for det store, græsklædte udeareal. Også her ses i baggrunden det højere nybyggeri, der slører anlæggets hierarki.

Kantinen til venstre som pga. den udkragede øverste etage af glas nærmest svæver over de grønne plæner. Kantinen er forbundet med hovedbygningen af en lav mellemgang og underordner sig ved at være lavere og fritliggende.

Mellem kantinen, forbindelsesgangen og hovedbygningen er indrettet en kantinehave kranset af to søjlerækker og med stueetagens kontorer skærmet af kantinens udkragede øverste etage.

I uderummet syd for kantinen spiller terrænformerne en vigtig rolle. Her falder terrænet ned mod hovedbygningens sydlænge og giver let bølgede plæner og mulighed for en fuld underetage, der med sit anderledes arkitektoniske udtryk tydeligt danner base for resten af bygningen. Det er meget karakteristisk, at de to uderum på hver sin side af kantinen er forskellige især i kraft af terrænforskellen, hvor det nordlige er forholdsvis plant og det sydlige mere kuperet. Det betyder, at bygningerne opleves varieret trods deres taktfaste stringens.

Elegant indpasset i det vestlige beplantningsbælte ligger et cykelskur fra 1963, der således er en del af det oprindelige anlæg. Cykelparkeringen er nedgravet og kantet med lagvist lagte forskellig betonsten i et dekorativt forløb med afveksling mellem glatte og grove overflader. Taget er fladt og båret af jernsøjler, der står frit inden for den omkransende mur. Der er et elegant spil mellem de tunge mure og det lette og svævende tag, og nedgangene med både trapper og ramper er ligeledes godt udformet. Cykelskuret ligger ved et gangareal, der leder direkte gennem beplantningsbæltet til kantinens indgangsparti neden for en bred trappe, og alle dele indgår således i et nøje planlagt arrangement.

Kig fra parkeringspladsen i anlæggets vestlige del mod øst og adgangen gennem beplantningsbæltet til kantinen. Diskret integreret i beplantningsbæltet og praktisk i forhold til ankomstsituationen er cykelskuret placeret – toppen af taget ses lige over hækken.

En bred trappe med elegante værn fører til indgangspartiet i kantinens nederste etage. Det flade, åbne græsklædte areal nord for kantinen kranses af de forskellige bygninger, beplantningsbælter og trærækker, og stringensen brydes af spredte mere organisk placerede trægrupper.

Udsnit af arkivfoto B1028, 1964, Lokalhistorisk Samling Albertslund. Her ses forbindelsen mellem ganglinjen, den brede trappe til kantinens underetage og cykelskuret tydeligt.

På ydersiden af beplantningsbæltet og op til den vold med beplantning, der danner grænse mod Blokland, består området af parkeringspladser uden særlig interessante træk. Parkeringspladsen er indhegnet med trådhegn. Den store parkeringsplads afsluttes mod nord af et grønt område, der udfylder det åbne område mellem anlægget og Læhegnetts kurvede forløb. I parkeringspladsens bredde er plantet træer i et kvadratisk mønster – lige så stringent og taktfast som de parkerede biler i række efter række på parkeringspladsen. Den lave bygning 4 når helt ud til parkeringspladsen og er også herfra med til at lede både blikket og bevægelsen ind i området.

Helt mod vest afgrænset af volden mod Blokland er et stort areal udlagt til parkeringsplads.

Nord for parkeringspladsen er der anlagt en lille lund med træer plantet i et kvadratnet.

Delområde 2

Delområde 2 omfatter, som en pendant til hovedbygningen, en kontorbygning (bygning 7), sammenbygget hermed en lang, lav længe (bygning 6), der er en pendant til bygning 4 i delområde 1, og mod øst og syd de store lagerbygninger: tørvarecentret (bygning 9), fabriksafsnittet med kontorlænger (bygning 10), centralværkstedet (bygning 14) og kaffetårnet (bygning 13). Dette delområde er meget større end delområde 1 og langt mere varieret i kraft af de forskellige funktioner og de meget forskellige bygningstyper, funktionerne afstedkommer. Delområdet spænder fra den repræsentative og storslåede forplads mod Vallensbæk Torvevej til den funktionelle gård mellem de to lagerbygninger med livlig lastbiltrafik. Det spænder også i skala fra det meget store tørvarelager til et lille parcelhus og fra lave fladebygninger til det noget højere kaffetårn. Materialekarakteren for de enkelte bygninger er generelt mere simpel end i delområde 1, men bygningerne har stadig en klar arkitektonisk formgivning, især kontorbygningerne (bygning 6, 7 og længerne omkring fabriksafsnittet bygning 10 inkl. kantinebygningen). Hvor kontorbygninger og tørvarecentret er rektangulære bygninger med flade tage, har fabriksafsnittet og centralværkstedet helt anderledes dynamiske tagformer i kraft af deres shedtag, der giver en rytmisk, takket profil, der især opleves fra Læhegnet's forløb mod øst.

Når man kommer lidt på afstand, f.eks. fra vejen Læhegnet, ses fabriksafsnittets takkede profil med shedtagets række af ovenlys tydeligt over den foranliggende lave kontorlænge, der har fladt tag som de øvrige bygninger i hele anlægget.

Delområde to har store forskellige i bygningstyper (kontor, lager, fabrik) og bygningsvoluminer. Her ses det høje og lukkede kaffetårn, bag de gule mure gemmer sig et parcelhus og bagved ses fabriksafsnittets shedtage med lysmaster og den lave foranliggende kontorlænge.

Forpladsen centralt i anlægget har to egenskaber. Ud over at binde de to delområder sammen som beskrevet tidligere opfattes den også som selvstændig forplads for kontorbygningen (bygning 7) flankeret af den lange, lave bygning (bygning 6), som tidligere bl.a. indeholdt FDB's møbelhus. Pladsen anvendes delvist til parkering, men en stor del af den optages af store felter med vandret klippede hække med præcist skårne stiforløb igennem; stiernes retning er som nævnt på s. 28 udsprunget af FDB's logo, som den lille plads, der er udsparet i beplantningen, er formgivet efter. Her står skulpturen Familien Danmark og danner et fixpunkt i hækkens flade og en kontrast til bygningernes kanter og farver. Baldakiner langs bygningerne, granitbelægning med ganglinjer, trærækker og gadelamper gør forpladsen med de omkransende bygninger til et meget vellykket uderum, der trods sin størrelse og repræsentative karakter også er inviterende i kraft af den menneskelige skala i facadernes moduler, den lave bygning, baldakinerne, træerne osv.

Forpladsen foran kontorbygningen i delområde 2. Der er et tydeligt hierarki mellem den lave bygning mod nord og kontorbygningen, der understreges som den vigtigste i kraft af sin højde og placering midt på pladsen. Til venstre ses skulpturen Familien Danmark, der står på den sekskantede logoformede plads med udstrålende ganglinjer skåret ud i den tætte hækbeplantning.

Kig mod sydvest, hvor den meget store bygning, tørvarelageret, trods sit omfang og massive, lukkede facade underordner sig kontorbygningen i kraft af den lavere højde og af den tilbagetrukne placering med en træ række og et smalt græsareal imellem. Læg mærke til baldakinen foran kontorbygningen, der sammen med vinduesbåndene er med til at give en menneskelig skala. Både pladsens flade og ganglinjer er belagt med granit i form af chaussée- eller brosten.

En detalje: Baldakinernes søjler tjener også som nedløbsrør.

Øst for kontorbygningen er der to mindre uderum hhv. nord og syd for mellembygningen (bygning 8). Begge uderum er veldefinerede af de omkringliggende bygninger, men begge rum er præget af tilfældighed. Rummet mod nord optages primært af parkeringsplads og en smal bræmme med plæne foran kontorbygningen; her har jf. historiske fotos tidligere været en mere haveagtig karakter, der har givet bygning og rum en mere indbydende stemning, se arkivfoto s. 77. Rummet mod syd er primært en græsplæne, men opfattes som et tiloversblevet bagareal.

Øst for kontorbygningen er to uderum. Det nordlige anvendes til parkering af såvel biler som cykler. Den lave nordlænge er fortløbende på hver side af kontorbygningen og danner en forbindelse mellem for- og bagareal. Bygningen indordner sig hierarkiet ved at være lavere end kontorbygningen.

Det nordlige uderum afgrænses af mod øst tørvarelagerets lukkede facader, mod vest af kontorbygningens bagfacade og mod syd af en forbindelsesgang, der løbende er blevet bygget om og til, så den oprindelige bygning er svær at genfinde. Selv om tørvarelageret er en meget stor og bastant bygning, bevares hierarkiet i forhold til kontorbygningen alligevel pga. afstanden mellem de to bygninger og den tydelige forskel i materialer og bearbejdningsgrad.

Det sydlige uderum fremstår meget enkelt som en græsplæne, der danner en ensartet bund for bygningerne.

Mellem tørvarelager, fabriksafsnit, centralværksted og kaffetårn er der brede gårde/kørearealer til lastbiler og tidligere også til togtrafik; det vidner jernbanespor i belægningen om. Arealet mellem tørvarelager og fabriksafsnit er af store dimensioner og meget langt og bredt, men fastholdes alligevel af de flankerende lagerhaller og blødes op af mindre elementer i en opfattelig skala som f.eks. porte, døre, jernbanespor, bomme o.l. Det åbne areal mellem fabriksafsnit, centralværksted og kaffetårn er til gengæld kortere og smallere og danner en tættere bebyggelsesstruktur med karakter af et gadeforløb. Det er et fortættet uderum i modsætning til de store, åbne uderum og er dermed med til at skabe variation i bebyggelsen. Ligeledes er der variation i selve gaderummet, der byder på jernbanespor i belægningen, centralværkstedets store skydeporte, gadelamper, overdækninger og ikke mindst det høje kaffetårn, der markerer sig over de flade bygninger. Kaffetårnet har arkitektonisk værdi som en velproportioneret kasse, der med sit lodrette præg giver karakter til dette yderste hjørne af anlægget og står som kontrast til fladebygningerne. Cirkelpigen på to af kaffetårnets facader bidrager med et grafisk indslag af høj kvalitet, så kaffetårnet trods de mere simple materialer og helt lukkede facader er en vigtig bygning i anlægget.

Kig mod nord gennem den store, åbne køregård mellem tørvarelageret til venstre og fabriksafsnittet til højre. Her kører i dag kun lastbiler, mens jernbanesporene fortæller historien om den tidligere forsyning via jernbanen.

Kig mod øst i det fortættede område mellem fabriksafsnittet til venstre og centralværkstedet til højre og kaffetårnet i baggrunden. Stedet byder på mange oplevelser i skalaspringet, Cirkelpigen, de store skydeporte, jernbanespor, overdækninger og gadelamper – detaljer der både historisk og fysisk er med til at give et helt særligt miljø.

Mod øst har anlægget en helt anden karakter og opfattes som en mere anonym og afdæmpet del af bebyggelsen, selv kaffetårnet fremstår her som en tydelig bagside, fordi der på dets nord- og østfacade ikke er nogen Cirkelpige. Mod øst er det den lange kontorlænge bygget sammen med fabriksafsnittet, der træder frem med sin taktfaste, repetitive facade der får modspil af fabriksafsnittets takkede shedtagsprofil; facaden er dog meget underspillet og opleves ikke aktivt fra vejen – man skal ind på området først. Facaden er meget velproportioneret og understreger princippet med sammenføjning af forskellige dele, der især i den sydlige del fremstår meget tydelig med det sortmalede træværk omkring de blå facadeplader.

Kig mod syd langs den lave østlige kontorlænge bygget sammen med fabriksafsnittet. Her er en japansk inspiration i arkitekturen særlig tydelig med de sorte, taktfaste konstruktioners linjer imod facadebeklædningens blå flader. En række gadelamper taktfast placeret langs facaden understreger taktfastheden og giver et flot kig langs den planlagte helhed af bygning, beplantning og belægning med kaffetårnet i baggrunden.

I den nordlige del af den lave østlige længe er facaderne sat i stand inden for de seneste år med bibeholdelse af modulet og af de vandrette bånd. Selv om tilstanden helt sikkert er blevet meget forbedret, går spillet mellem de sorte linjer og de blå flader tabt, fordi alle elementer er malet sorte.

Langs den østlige kontorfacade bryder mindre bygninger frem og skaber variation. Længst mod syd er det et fritliggende enfamiliehus i gule sten, der har kulturhistorisk betydning som midlertidig maskinmesterbolig, men som såvel plan- som bygningsmæssigt virker meget fremmed for området – husets skala er for lille, og dets udtryk af parcelhus får det til at virke fejlplaceret. Til gengæld udgør kantinen, der ligger frit, men er forbundet med bygning 10 via en smal forbindelsesgang, en markant arkitektonisk bygning. Den består af kantine og cykelrum bundet sammen af en gennemgående mur, hvorfra kantinens øverste del af glas hæver sig og stiger mod nordfacaden, der er helt af glas og højere end de øvrige pga. den ensidige taghældning, der stiger mod nord og med sit udhæng danner en god afslutning på glasfacaderne. Det er en enkel og afklaret hovedform, der med sin skrå taglinje giver modspil til den vandrette mur og til det øvrige anlægs vandrette linjer. Arkitekturen er i kraft af de murede vægge anderledes end de øvrige bygningers curtain wall-facader, men har slægtskab i den arkitektoniske inddeling i felter, i dette tilfælde glaspartier mellem murskiver.

Parcelhuset rummede bolig for maskinmesteren, indtil bygning 5 i delområde 1 stod færdigt som maskinmesterbolig. Parcelhuset har typiske arkitektoniske træk fra 1960'erne og har dermed sammenhæng med resten anlægget, men virker alligevel fremmed i sammenhængen.

Kantinen ligger som en selvstændig bygning trukket væk fra kontorlængen, men bundet sammen via en smal og lav mellembygning – samme struktur som ved kantinen og hovedbygningen i delområde 1. Kantinenbygningen står klart frem med sin hovedform med det skrå tag. Det sammenbyggede cykelskur hænger elegant sammen med kantinen via en gennemgående mur, der skærmer af mod vejen.

Mod nord er den yderste del af den nordlige kontorlænge en fri længe med overdækning, der danner en naturlig afslutning på den lange østlænge. Denne bygning er delvist beklædt med sort skifer. På tegninger i byggesagsarkivet er der beskrevet sort skifer, men den virker dog noget robust i overflade og montering i forhold til 1960'ernes typisk mere præcise og forfinede materialer. I alle tilfælde er det en gedigen materialeanvendelse, der vidner om bygherrens krav til kvalitet. Den lange nordre kontorlænge er mere simpel i sin arkitektur og materialevalg. Den følger stadig det gennemgående modulære facadeskema og forholder sig dermed fint til resten af anlægget, men de mere simple materialer giver længen et mere barakagtigt præg.

Den nordlige kontorlænge bliver til en fritliggende bygning i den østligste del. Beplantningsbæltet langs Roskildevej omkranser anlægget med sin grønne træække bag bygningen.

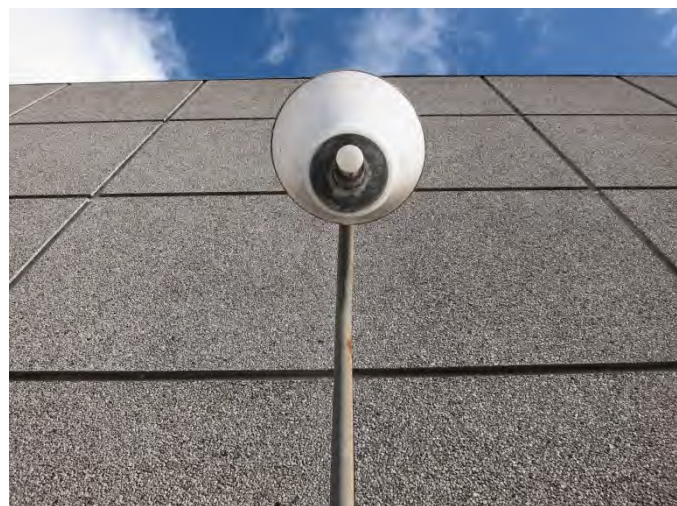
Den nordlige kontorlænges nordfacade overholder den modulære inddeling, men fremstår mere simpel i formgivning og materialer.

Detaljer og materialer

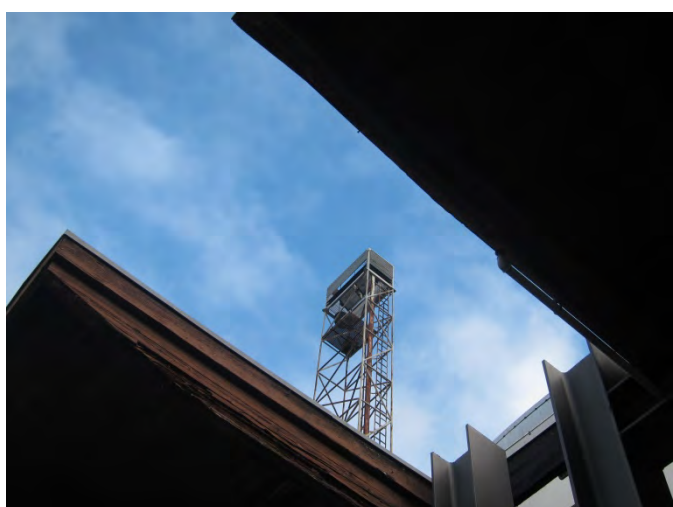
Bygningselementer, detaljer og materialer har ikke blot historisk fortællerværdi om, hvordan anlægget er bygget og brugt, men kan også have arkitektonisk værdi i oplevelsen af former og linjer, overflader og stofflighed, lys og skygge. Brostenenes granit, skiferpladernes grågrønne taktile overflade, gadelygterne både i sig selv og som lodrette linjer på række, projektørmasternes filigran, de blanke jernbanespor, de gule markeringer der signalerer fare/opmærksomhed osv. Her følger et udpluk:

PH's gadelamper, Medlys, set tværs over vejen med kontorbygningen i baggrunden.

Selv om tørvarelageret virker meget bastant med sine lukkede facader, er der tænkt over detaljeringen – f.eks. lampens placering præcis i flugt med facadeelementets fuger.

Kig op mellem to overdækninger på fabriksafsnittets til lys- og sirenemasterne, der tårner sig op over bygningen.

Gulmalet bom som stopklods for jernbanen.

Detaljer malet gule, så de står frem og advarer mod påkørsel.

Døre malet orange, så de er tydelige at finde.

Jernbanespor og gule bemalinger på belægningen.

Granitbelægning på forpladsen foran kontorbygningen.

Skulpturer spredt i området, her Familien Danmark på den sekskantede logoformede plads.

Levende facader trods det repetitive modulsystem – lodrette linjer giver modspil til de vandrette, og de smalle profiler giver facaden relief og spil mellem lys og skygge (hovedbygningen).

5. Samlet vurdering og konklusion

FX. SAMSPIL MELLEM TOPOGRAFI OG BEBYGGELSESSTRUKTUR / RUMDANNELSE / REMINISCENSER AF HISTORISKE STRUKTURER OG BYGNINGER / RUMLIGT ARTIKULEREDE BRUD / FORSKELLE OG SAMMENHÆNGE

Det undersøgte område er på både anlægs- og bygningsniveau af meget høj kvalitet såvel historisk som arkitektonisk. Hvor de enkelte bygningers bevaringsværdier fremgår af enkeltbygningens registrering, er det her i den bebyggede struktur de dominerende træk i området, det overordnede bebyggelsesmønster, den historiske udvikling og en række udsnit med særlige kvaliteter, der er blevet beskrevet. På baggrund af den topografiske, historiske og arkitektoniske undersøgelse er de bærende bevaringsværdier for COOP's hovedkvarter følgende (uprioriteret rækkefølge):

- Den tydelige afgrænsning af det samlede område i kraft af beplantningsbælter, hække og vejforløb.
- Interne grønne afgrænsninger og overgangszoner mellem forskellige dele af anlægget, f.eks. beplantningsbælte mellem parkeringsplads og grønt areal vest for hovedbygningen, kvadratisk trægruppe nord for parkeringspladsen, åbent grønt areal nord for bygning 4/5, åbent areal med formklippede buske nord for bygning 6.
- Anlæggets overordnede retvinklede struktur med veje, pladser, køregårde og bygninger med modspil fra kurvede forløb af Læhegnet mod nord og jernbanesporene på området.
- Det overordnede samspil mellem de åbne arealer og (kontor)bygningerne, der præsenteres mere markant og med understregning af arkitekturen i kraft af de åbne flader omkring bygningerne.
- Den klare opdeling af en vestlig og mere forfinet administrationsdel og en østlig mere blandet kontor- og lagerdel.
- Den store plads som et bindeled mellem de to delområder inkl. midterrabbatten på Vallensbæk Torvevej med PH's gadebelysning, granitbelægning og hæk med ganglinje fortsat fra den østlige del af pladsen.
- Den østlige del af den store plads knyttet til kontorbygningen (bygning 7) med baldakin og den tidligere møbelbygning (bygning 6) med hække, sekskantet loformet plads med skulptur og ganglinjer, belægning, belysning og trærækker.
- De to administrationsbygninger, hovedbygningen og kontorbygningen (bygning 7), der står som panderter for hver sin ende af den store plads.
- Strukturen med de to lange, lave bygninger (bygning 4/5 og 6), der visuelt binder de to delområder sammen med deres placering i lige linje og sigtelinjer understreget af belægning, trærækker og forstærket af baldakinen ved bygning 6 samt den diskrete portvirkning, bygningernes ender danner.
- Det gennemgående motiv med tydelige hierarkier imellem bygningerne – såvel forskel i 'finhed' i materialer og facadekomposition som bygningernes størrelser, hvor bygninger med mindre markante funktioner underordner sig de 'vigtige' bygninger, f.eks. hovedbygningens eksklusive skiferklædte og gennemkomponerede facader og dens volumen, der understreges af den lange, lave bygning 4 i mere simple materialer.

- De generelt lave længer eller fladebygninger med kaffetårnets højde som eneste modspil til de vandrette hovedlinjer.
- De åbne, grønne arealer umiddelbart vest for hovedbygningen med spredte grupper af træer, tæt beplantningsbælte mod vest, træække langs bygning 4 mod nord og kantinebygningen som en solitær, let pavillon i midten i direkte forbindelse med gangforbindelse mod vest og cykelskur integreret i beplantningsbæltet. De åbne, grønne flader understreger hovedbygningens betydning og arkitektur.
- Den gennemgåenden arkitektur typisk for 1960'erne med taktfaste, modulopbyggede facader, vandrette linjer, rektangulære hovedformer i kraft af længebygninger med flade tage – og som eneste modspil hertil fabriksafschnittets takkede shedtagsprofil.
- Den fortættede bebyggelse ved fabriksafschnittets sydlige del sammen med centralværkstedet og kaffetårnet og de uderum, der opstår mellem bygningerne inkl. detaljer som f.eks. jernbanespor.
- Hertil kommer detaljer i området, som ikke er de vigtigste bærende værdier, men som er med til at skabe historisk tyngde, et varieret og oplevelsesrigt miljø og en autentisk stedsspecifik stemning: jernbanespor, bomme, gule markeringer, skilte, flag, skulpturer, belægninger, gadelamper.

6. Sårbarhed

FX. FORFALD / ÆNDRING AF ARKITEKTUR OG BYGGESKIK / BYUDVIKLING OG OMDANNELSE / VEJE OG TEKNISKE ANLÆG / TERRÆNÆNDRINGER

Industrimiljøer kan som regel godt tåle forandringer, fordi de er robuste bebyggelser. Det gælder også de enkelte bygninger, der normalt godt kan tåle løbende om- og tilbygninger, fordi det er typisk for denne type bygninger, at de ændrer sig i takt med nye krav til funktionen, f.eks. udvidelser af lagerbygninger med flere moduler. Det er blot afgørende for at bevare autenticiteten og stemningen, at ændringer foretages med respekt for de eksisterende forhold.

COOP's hovedkvarter som helhed

Anlægget er som helhed sårbart over for:

- Bebyggelse af de åbne flader, hvis funktion bl.a. er at understreger arkitekturen, især den store plads på tværs af Vallensbæk Torvevej og de grønne arealer umiddelbart vest for hovedbygningen.
- Nybyggeri i volumen, der ikke passer til området. De eksisterende bygninger er lave og enten længeformede eller brede. Højere bygninger risikerer at ødelægge hierarkiet i bebyggelsen samt at mindske betydning af kaffetårnet som anlæggets højeste bygning.
- Tilbygninger der slører bygningernes flade- eller længeformer; det har betydning for den enkelte bygning (se nedenfor), men også på anlægsniveau.
- Blokering af sigtelinjer og kig mellem de to delområder og internt i de to delområder, f.eks. ved for store nye bygninger/bebyggelser, der blokerer for kig.
- At gøre den østligste del af anlægget for pænt og 'friseret', så den mere rå og upolerede fornemmelse af produktion, transport og lagerfunktioner forsvinder helt.
- Fældning af eksisterende træer og beplantning – ikke blot bidrager det til et meget grønt område, men også til at understrege sigtelinjer, forbindelser og afgrænsninger.

De enkelte bygninger

De enkelte bygninger er sårbare over for:

- At blive revet ned.
- At få tilbygninger, der i form, størrelse, volumen og materialer tager magten fra dem og ødelægger hierarkiet og/eller arkitekturen (såvel facader som hovedformer f.eks. længeformen).
- At blive bygget for voldsomt om, så de kommer til at ligne nyopførte bygninger og dermed mister detaljer, overflader og patina – det gælder især de forskellige typer af facadebeklædning.
- At blive renoveret uden forståelse for 1960'erarkitekturens karakteristika.
- At blive ribbet for detaljer som skydeporte, skiltning, solafskærmning, baldakiner osv., så bygningerne mister deres fortælleverdi.

7. anbefalinger

FX. RESTAURERING ELLER OMDANNELSE AF BYGNINGER OG BEBYGGEDE STRUKTURER / UDPEGNING AF KULTURMILJØ / LOKALPLANLÆGNING / ETABLERING AF BEVARINGSFORENING ELLER BYGNINGS- FORBEDRINGSUDVALG / BEHOV FOR STILBLADE, FORMIDLING TIL EJERE / OFFENTLIG ADGANG

Den vigtigste overordnede anbefaling er at passe godt på de mange værdier, der er bevaret i såvel de enkelte bygninger som i det samlede miljø, der udgør et meget autentisk industri-/erhvervsområde fra 1960'erne med såvel kontorbygninger som lager- og fabriksbygninger.

De væsentligste bygninger, som minimum dem med SAVE-værdi 1-4, bør bevares, men også bygninger med lavere SAVE-værdi kan det være en god idé at bevare. Det er bæredygtigt at bevare frem for at rive ned, og de både materialemæssigt, konstruktivt og rumligt robuste lagerbygninger kan som regel transformeres til nye funktioner. Dertil kommer, at også mere almindelige og anonyme bygninger kan have værdi i miljøet og være med til at understrege områdets mangfoldighed, selv om de ikke i sig selv har høje bevaringsværdier.

Der er kortfattet beskrevet anbefalinger for de enkelte bygning i enkeltbyggningsregistreringen – nedenfor er derfor kun overordnede anbefalinger for det samlede anlæg og generelt for bygningerne.

Anbefalinger generelt

- De store linjer og overordnede strukturer holder fast på området og giver det sin karakter og bør derfor bevares; der kan evt. være variationer inden for den store struktur. Det vil bl.a. sige, at de overordnede vejforløb, sigtelinjer og de åbne flader bør bevares inkl. deres 'vægge' af bygninger og/eller beplantning – især den store plads og de grønne områder vest for hovedbygningen. De understreger bygningerne og giver lys og luft til området.
- Hvis der skal bygges nyt, så stil krav til nybyggeri ift. placering, volumen, skala, materiale- og overfladekarakter. Skal der bebygges yderligere, kan det f.eks. ske på parkeringspladsen mod vest mellem den beplantede vold mod Blokland og beplantningsbæltet mod det grønne område umiddelbart vest for hovedbygningen. Evt. kan tørvarelageret (bygning 9) ofres og skabe et stort areal til nybyggeri. Nybyggeri bør respektere såvel den stramme bebyggelsesstruktur som hovedformer og hierarki i de eksisterende bygninger – det betyder ikke nødvendigvis en kopi af det eksisterende, men der kan arbejdes med såvel kontraster til som videreførelse af strukturen. Vær opmærksom på, at bygninger, der måske ikke ønskes bevaret, har stor betydning som en del af helheden, f.eks. de lave bygninger, der understreger hierarkiet, at de i så fald bør erstattes af bygninger med samme udstrækning og volumen. Der kan også arbejdes i andre materialer, hvis de forholder sig til den eksisterende materialekarakter og detaljering. Der gives ikke nogen opskrift på, hvordan dette kan ske – det afhænger af det enkelte projekt.
- Bevar råheden og den funktionsprægede stemning i den østligste del af anlægget i bygninger og detaljer. Fabriksbygningen kan ændres til andre formål med sin kombination af åbne haller og mindre kontorlænger; hallerne kan anvendes til kulturelle formål eller sport og idræt. Evt. kan de oprindelige åbne køregårde re-

tableres. Fabrikken udgør sammen med centralværkstedet og kaffetårnet et oplevelsesrigt område i anlægget.

- Bevar områdets grønne præg med sammenhængende beplantningsbælter (både omkransningen af området og internt på området), trærækker, solitære træer, buske, hække og grønne plæner. Hovedparten af beplantningen har en del år på bagen og er derfor allerede groet op og til og giver et grønt præg, som det vil tage ny beplantning mange år om at opnå.
- Bevar byinventar og elementer så vidt muligt – i alle tilfælde PH's gadelygter og jernbanesporene, men også de forskellige detaljer. Ikke alt kan nødvendigvis bevares, men kan måske tjene som inspiration til nye bygninger og anlæg og på den måde bevares som historiske træk, der kan give en stedsspecifik inspiration til ny formgivning.

Udvalgte områder til nærmere bearbejdning

- Porteffekten på tværs af Vallensbæk Torvevej mellem de to lange, lave bygninger (bygning 4/5 og 6) kan måske styrkes ved en oprydning i udearealerne, så den fremstår tydeligere.
- Det samlede arrangement af kantinebygning og cykelskur vest for hovedbygningen bundet sammen af gangforbindelse og trappe til kantinenes nederste niveau – det er et meget stærkt komponeret sted, der i dag er sløret af især installationer, affaldscontainere og andre elementer, der bør være lette at flytte et andet sted hen.
- Uden for grundens vestlige del mod syd er der et nyt byggeri på vej, der ikke underordner sig hierarkiet i kraft af sin højde og tætte beliggenhed; det slører COOP-anlæggets meget tydelige hierarki og kan måske skjermes af beplantning.
- De to uderum umiddelbart øst for kontorbygningen (bygning 7) – det er nogle veldefinerede uderum, som kan forbedres.
- Arealet nord for tørvarelageret og fabriksafsnittet kan styrkes. Såvel bygninger/facader som arealerne mellem bygningerne og Læhegnet er mindre gennemarbejdede end det øvrige anlæg.
- Østsiden af fabriksafsnittet med den lave kontorlænge og kantinen – her kan den arkitektonisk stærke sammenhæng mellem bygningerne styrkes.
- Hjørnet ved kaffetårnet, fabriksafsnittet og parcelhuset kan styrkes. Opleves uklart i dag, hvor der ikke er adgang pga. hegn og mure.

SAVE – Enkeltbygningsregistrering

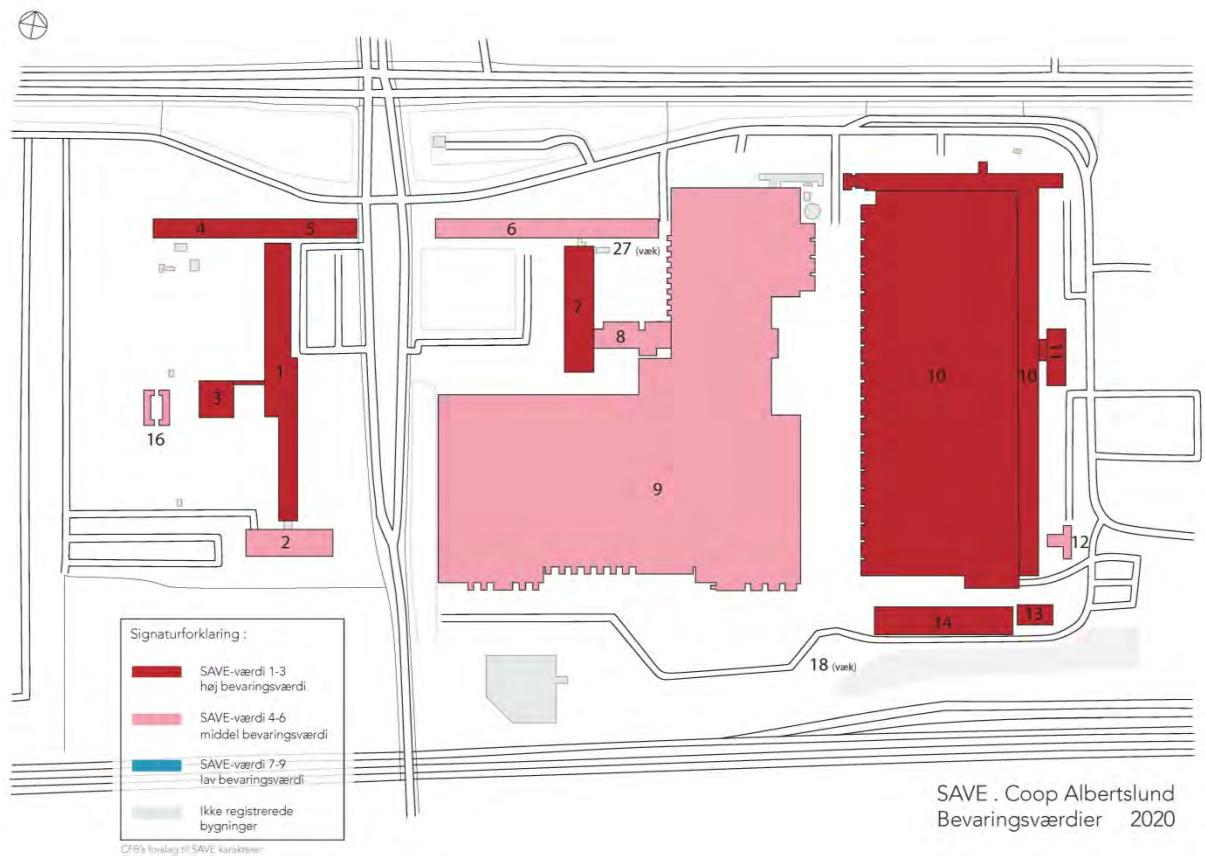
Registreringen er foretaget i oktober 2020 af Center for Bygningsbevaring v. arkitekter MAA Anne Lindegaard og Dorthe Bendtsen og omfatter 17 bygninger udvalgt af Albertslund Kommune fordelt på følgende adresser med bygningsnumre jf. BBR:

Bygning 01	Roskildevej 65 (matr.nr. 15ae)
Bygning 02	Roskildevej 65 (matr.nr. 15ae)
Bygning 03	Roskildevej 61 (matr.nr. 15ae)
Bygning 04	Roskildevej 61 (matr.nr. 15ae)
Bygning 05	Roskildevej 65 (matr.nr. 15ae)
Bygning 06	Roskildevej 45 (matr.nr. 15a)
Bygning 07	Roskildevej 45 (matr.nr. 15a)
Bygning 08	Roskildevej 29 (matr.nr. 15a)
Bygning 09	Roskildevej 45 (matr.nr. 15a)
Bygning 10	Roskildevej 25 (matr.nr. 15a)
Bygning 11	Roskildevej 25 (matr.nr. 15a)
Bygning 12	Roskildevej 23 (matr.nr. 15a)
Bygning 13	Roskildevej 25A (matr.nr. 15a)
Bygning 14	Roskildevej 25 (matr.nr. 15a)
Bygning 16	Roskildevej 65 (matr.nr. 15a)
Bygning 18	Roskildevej 61 (matr.nr. 15 ae)
Bygning 27	Roskildevej 33 (matr.nr. 15a)

I en SAVE enkeltbygningsregistrering er den tekst, der følger hver af de fem parametre arkitektonisk værdi, kulturhistorisk værdi, miljømæssig værdi, originalitet og tilstand, normalt ganske kortfattet på få hundrede anslag, men for forståelighedens skyld har vi valgt at lade teksterne være længere, så argumentationen fremstår klare end blot med nogle stikord.

Den samlede bevaringsværdi beskrives mest kortfattet – uddybende tekst findes under de fem parametre, der ligger til grund for den samlede bevaringsværdi.

Kort med bevaringsværdi for hver bygning

Oversigt over enkelbygninger i COOP's hovedkvarter og deres bevaringsværdier – numrene på de enkelte bygninger henviser til deres bygningsnumre jf. BBR.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 01 -
hovedbygning**

Adresse:

Roskildevej 65

Matr.nr.

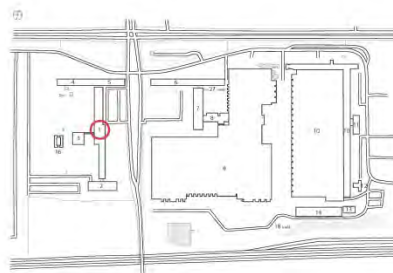
15 ae

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

2

Arkivfoto B910, u.å., Lokalthistorisk Samling Albertslund – her ses forskellen på hovedbygningens oprindelige udseende og hovedbygningen i dag med de senere tilføjelser.

Samlet bevaringsværdi: 2

Kulturhistorisk meget vigtig bygning med national betydning som COOPs hovedsæde understreget af såvel arkitektur som beliggenhed. Ikke kun historisk, men også fysisk, er bygningen tydeligt aflæselig som hovedbygningen i COOP's hovedkvarter i kraft af størrelse, såvel længde som højde, og facadematerialer (skifer) i en høj kvalitet. Består af to slanke, forskudte længer med velproportionerede, taktfaste facader af moduler, hvis vandrette bånd understreger længernes vandrette linjer forstærket af det flade tag. Lodrette profiler og aluminiumsjalousier giver lethed og spil til facaden. Bygningen er et godt eksempel på 1960'ernes arkitektoniske idealer om lave bygninger med taktfaste, modulære facader opført med tidens nye konstruktions-teknikker, herunder curtain-wall-facader.

Ligger centralt og markant i anlægget og understreges af de åbne arealer foran og bagved, der understøtter arkitekturen og bygningen som den øverste i anlæggets hierarki, suppleret af kantinen, som indgår i en helhed med hovedbygningen, og den nordlige lave fløj (bygning 4), der begge underordner sig hovedbygningen.

Arkitektonisk værdi: 3

Taktfast, modulopbygget længebygning bestående af to parallelforskudte længer i hhv. 2 og 3 etager, der bindes sammen omkring indgangspartiet. Bygningernes langstrakte form understreges af de vandrette bånd af hhv. vinduer og beklædning af grågrøn skifer (jf. Kroppedal Museum: svensk Offerdal-skifer). Facaderne er artikulerede med et spil mellem de vandrette linjer og spinkle lodrette linjer opstået ved lodrette aluprofiler, der danner et raffineret spil i facaden og lys-/skyggeeffekt, når solen skinner. Foran alle vinduer er der udvendig solafskærmning af aluminiumslameller/-jalousier, der tilfører bygningen et strejf af lethed.

Flade tage understreger den rektangulære form. En senere påbygning med taghældning på taget over indgangspartiet bryder stringensen og virker fremmed trods samme materialekarakter.

Pga. terrænfald har den lave, sydlige længe en fuld nederste etage, der har en anden facadekomposition, og som dermed visuelt danner en god base for bygningen.

Vestfacadens vinduestakt brydes af større vinduespartier, der fortæller om de bagvedliggende rums betydning – her ligger det oprindelige repræsentantskabslokale.

Der er således trods de ensartede facader et hierarki i bygningen, lige som bygningen selv med sin udstrækning, højde og gedigne materialer og placering i anlægget ligger øverst i områdets hierarki.

Kulturhistorisk værdi: 2

Bygningen var/er FDB's/COOP's hovedkontor og er derfor helt central i forståelsen af COOP's historie både i Albertslund og landsdækkende. Bygningen er tegnet af FDB's eget arkitektkontor og vidner dermed om en virksomhed, der prioriterer byggeri med arkitektonisk udformning, i dette tilfælde tro mod 1960'ernes arkitektoniske idealer om lave bygninger med taktfaste, modulære facader opført med tidens nye konstruktionsteknikker, herunder curtain-wall-facader. Bygningens betydning i anlægget er også et vidnesbyrd om datidens planlægning af industrianlæg med fortrinsvis lave bygninger fordelt i et nøje planlagt og arkitektonisk formgivet område. Hovedsædet har som eksponent for det samlede anlæg stor betydning som en del af Albertslunds udvikling, hvor FDB's anlæg bidrog med erhverv og dermed også ar-

bejdskraft/borgere til kommunen.

Såvel bygningens som hele anlæggets historie har national og ikke blot lokal betydning og dermed en meget høj kulturhistorisk værdi.

Miljømæssig værdi: 2

Bygningen er anlæggets centrale bygning i kraft af sin placering, arkitektur og størrelse og er dermed meget vigtig i helheden, ikke blot på den vestlige side af Vallensbæk Torvevej, men for hele anlægget. Tro mod 1960'erne arkitektoniske idealer ligger bygningen tilbagetrukket fra vejen med et stort, åbent areal foran, lige som den mod vest indgår i et åbent, grønt areal i et velkomponeret samspil med især kantinebygningen (bygning 3). Hele det vestlige anlæg udgør en helstøbt komposition, hvor de forskellige bygningers højde, udstrækning og placering ikke blot understreger deres hierarki, men visuelt leder blikket og bevægelsen gennem anlægget – den samme komposition genfindes i anlæggets østlige del med bygning 7 som hovedsædets pendant – trods den brede vej opfattes de to dele som en helhed pga. de genkendelige kompositioner og den beplantede midterrabat. Velplacerede træækker danner ligeledes linjer (også på tværs af Vallensbæk Torvevej), mens grupper af træer i det grønne område mod vest danner modspil til de rette linjer.

Terrænfaldet omkring den sydlige længe skaber rumlig variation i det ellers plane område.

Området omkranses af bæltter af beplantning mod omverdenen bortset fra mod syd, hvor nye bygninger skyder op i en utilpasset skala.

Originalitet: 3

Til trods for påbygningen på taget, der efter sigende er foretaget inden for de seneste 10 år, et ændret indgangsparti og opførelsen af bygning 2 på tværs mod syd (opført 1968, men gennemgribende renoveret for få år siden) fremstår hovedsædet i alt væsentligt oprindeligt og med autentisk udtryk i facader og materialer.

Tilstand: 3

Godt vedligeholdt og ingen synlige skader af betydning.

Sårbarheder og anbefalinger:

Sårbar over for ændringer i facadetakt og materialer, så bevar facaderne som nu inkl. jalousier, selv om de ikke fungerer (pt. sættes de fast, når det oprindelige trykluftsystem ikke længere fungerer, og det er en god løsning frem for at fjerne dem).

Sårbar ift. hovedformen med de to forskudte længer i forskellig etagehøjde, så bevar det langstrakte og lave udtryk og undgå tilbygninger.

Bevar hierarkiet mellem de forskellige bygninger, herunder den lave og smalle gang mellem hovedsæde og kantine og forskellen på hovedsædet og den lave bygning 4.

Undgå bebyggelse eller anden udnyttelse af de åbne arealer på begge sider af bygningen – dens arkitektur er skabt med udgangspunkt i åbne flader omkring, der understreger bygningens position og arkitektur.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 02 -
IT-bygning**

Adresse:

Roskildevej 65

Matr.nr.

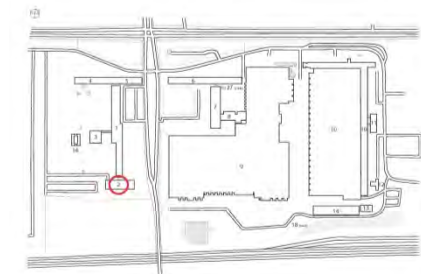
15 ae

Opført:

1968

Bevaringsværdi:

5

Samlet bevaringsværdi: 5

Oprindeligt opført som EDB-bygning i 1968, men for nylig renoveret, så den i dag fremstår stort set som en ny bygning. De taktfaste facader spiller videre på de oprindelige bygningers modulære udtryk, og bygningen ligger godt placeret på tværs af hovedbygningens sydlængde og respekterer hierarkiet ved at være trukket væk fra hovedbygningen og en anelse lavere. Pga. det nutidige udtryk er bygningen ikke særlig relevant i forhold til at udpege bevaringsværdier, og derfor får den i bevaringssammenhæng en middel værdi.

Arkitektonisk værdi: 5

Regelmæssige og taktfaste facader med vinduesbånd og facadebeklædning af gyldne metalplader. Det modulære udtryk læner sig op ad de oprindelige bygninger, selv om facaden er renoveret inden for de seneste år. Enkel, rektangulær bygning, der ligger vinkelret på den oprindelige sydlige længde i bygning 1.

Kulturhistorisk værdi: 5

Den oprindelige bygning blev opført i 1968 nogle få år senere end anlæggets ældste bygninger. Den blev opført som den såkaldte EDB-bygning og har historisk interesse i fortællingen om den teknologiske udvikling og den deraf følgende udbygning af bygningsanlægget. I dag fremstår bygningen dog gennemrenoveret med nye, åbne facader og med ny facadebeklædning, som er tilpasset anlægget, men som dog ikke har den store historiske interesse på registreringstidspunktet.

Miljømæssig værdi: 4

Til trods for, at bygningen ikke er en del af det oprindelige anlæg, indgår den på en god måde i det vestlige delområde, hvor den danner afslutning på hovedbygningen (bygning 1) og er med til at danne væg og dermed afgrænse uderummene på hver side af den sydlige del af bygning 1.

Er adskilt fra den sydlige del af bygning 1 med en smallere mellembygning og underordner sig dermed hovedbygningen og respekterer hierarkiet.

Originalitet: 6

Bygningen er markant ændret siden sin oprindelse, hvor den havde mere lukkede facader og en anden facadebeklædning, mens dens udstrækning tilsyneladende svarer til den oprindelige situation.

Tilstand: 2

Bygningen er renoveret for nylig og fremstår velholdt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen er sårbar over for tilbygninger på nordfacaden, som vil forstyrre det åbne rum foran hovedbygningens sydlængde, og over for at blive højere, fordi det vil ødelægge hierarkiet i forhold til hovedbygningen.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 03 -
kantine**

Adresse:

Roskildevej 61

Matr.nr.

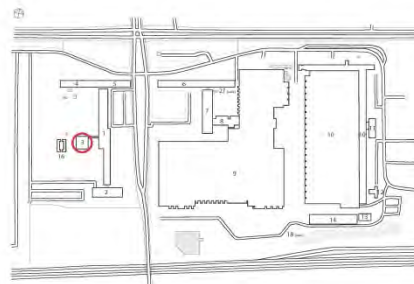
15 ae

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

2

Samlet bevaringsværdi: 2

Bygningen er opført som 'cafeteria', dvs. kantine, til hovedbygningen og har meget høj bevaringsværdi som en del af helheden med hovedbygningen. Dens arkitektur med en tung og lukket underste etage og en let og transparent overetage, der krager ud, giver et pavillonagtigt præg, der underordner sig hierarkiet i forhold til hovedbygningen, og som deler det store, åbne, grønne uderum op i to forskellige dele med kantinen som central pavillon. Tidstypisk arkitektur fra 1960'erne med fladt tag og modulopbyggede facader med store glaspartier, der giver en tæt forbindelse mellem inde- og uderum.

Arkitektonisk værdi: 3

Kvadratisk bygning i to etager, hvor den øverste har glasfacader og krager ud over og nærmest svæver over den mere lukkede nederste etage, der danner base og kobler sig til forbindelsesgangen, der fører til hovedbygningen. Et elegant spil mellem tungt og lukket og let og åbent. De vandrette linjer mødes med lodrette metalmarkeringer, der adskiller vinduerne og giver et underspillet lodret modspil til de vandrette hovedformer. Facaderne er taktfaste og modulære og spiller sammen med det øvrige anlægs facadekompositioner, selv om modulet og materialet (olivengrønne facadeplader) er anderledes. Fladt tag understreger bygningens kasseform, der med sin kvadratiske og dermed mere retningsløse form giver et godt modspil til de øvrige bygningers længeform.

Kulturhistorisk værdi: 2

Bygningen er en del af det oprindelige anlæg og har dermed stor betydning for dets historie. Den oprindelige funktion var 'cafeteria', og bygningen tjener stadig som kantine.

Tidstypisk udtryk fra 1960'erne med fladt tag, modulopbyggede facader i en vekslen mellem glaspartier og let pladebeklædning og samspillet med de øvrige bygninger i den vestlige del af anlægget.

Tidstypisk med store vinduespartier, der giver en tæt sammenhæng mellem ude og inde, der her er særligt aktuel, fordi funktionen er kantine og 'pauseområde', der er placeret midt i det grønne område friholdt fra kontorerne.

Miljømæssig værdi: 2

Underordner sig hierarkiet i kraft af de mere enkle og uprætentiøse materialer og sin placering trukket væk fra hovedbygningen.

Ligger centralt i det åbne, grønne areal vest for hovedbygningen og deler arealet op i to grønne områder, hvor den danner væg i dem begge.

Integreret i forbindelsesgangen er et lille haveanlæg, der tidligere har været mere frodigt, men som stadig står med bevarede rododendron og bidrager med et oaseagtigt præg, der spiller op mod de åbne plæner.

Aksen fra forbindelsesgangen fortsætter gennem beplantningsbæltet mod vest, hvor cykelparkering er integreret i beplantningen og danner en naturlig sammenhæng med den brede trappe, der giver adgang til bygningens nederste etage og friholder den øverste glaskasse.

Originalitet: 3

Fremstår med et autentisk udtryk.

Tilstand: 5

Fremstår lidt slidt i overflader.

Sårbarheder og anbefalinger:

Meget sårbar over for tilbygninger, fordi bygningen ligger solitært midt i det grønne område.

Sårbar over for ændringer i facadetakt og materialer.

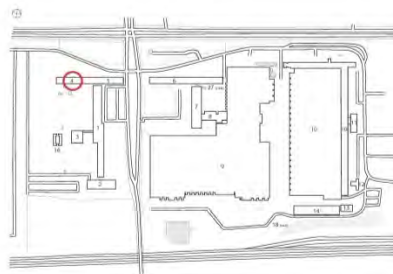
Bygningens form og udkragning over underetagen sløres i dag af forskellige tekniske installationer – det vil styrke arkitekturen, hvis der bliver ryddet ud.

Bevar hierarkiet mellem de forskellige bygninger, herunder den lave og smalle gang mellem hovedsæde og kantine.

Undgå bebyggelse eller anden udnyttelse af de åbne arealer på begge sider af bygningen – dens arkitektur er skabt med udgangspunkt i åbne flader omkring.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 04 -
nordlænge, la-
boratoriebyg-
ning**

Adresse:

Roskildevej 61

Matr.nr.

15 ae

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

Selv om bygningen arkitektonisk ikke er umistelig og fremstår slidt med sine udtjente inderfacader, er bygningen kulturhistorisk vigtig som en af de oprindelige bygninger i anlægget og især vigtig som en del af den samlede helhed, hvor den lange, lave bygning understreger hierarkiet i forhold til hovedbygningen, danner væg for såvel forpladsen mod øst som det grønne område mod vest samt leder både blikket og bevægelsen gennem anlægget.

Arkitektonisk værdi: 4

Markant forskel på facaderne mod offentlig vej og internt i kraft af facadebeklædningen, der udadtil er af langt højere kvalitet (skifer lige som hovedbygningen) end indadtil (mere simpel pladebeklædning). Begge facadetyper er modulære og taktfaste, yderfacaden ikke strengt taktfast, men rytmisk i et spil mellem lukkede facadepartier og vinduer, der er trukket lidt ud fra facaden og giver et relief i den lange, ensartede facade. Et gennemgående vinduesbånd lige under taget giver en vis elegance og lethed. Den vestligste del af yderfacaden svarer til den indvendige facade. Bygningens ene etage og meget lange bygningskrop med fladt tag understreger de vandrette linjer, der får modspil af lodrette trælister på den indvendige facade, der har en lav materialemæssig værdi, men tydeligvis er bevidst formgivet.

Kulturhistorisk værdi: 2

Betegnes flere steder som oprindelig laboratoriebygning og er en del af det oprindelige anlæg og derfor en vigtig del af historien om anlægget og dets udvikling. Opført i en tidstypisk arkitektur med 1960'ernes arkitektoniske idealer om lave bygninger med taktfaste, modulære facader.

Miljømæssig værdi: 3

En meget vigtig del af den samlede helhed, hvor den lange, lave bygning understreger hierarkiet i forhold til hovedbygningen, danner væg for såvel forpladsen mod øst og det grønne område mod vest samt leder både blikket og bevægelsen mellem de to uderum på hver side af hovedbygningen, understreget af rækker af træer og af ganglinjer, der endda krydser vejen og fortsætter i det østlige delområde.

Originalitet: 4

Fremstår autentisk.

Tilstand: 5

Fremstår generelt i normal vedligeholdelsestilstand, men de indvendige facader er udslidte.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bør bevares især pga. sin kulturhistorie og miljømæssige værdi, men det vigtigste er det rumlige hierarki, hvor den lave længe underordner sig og dermed fremhæver hovedbygningen, der på den måde fremhæves som anlæggets vigtigste bygning.

Er sårbar over for tilbygninger og forhøjelse – den lave længeform er vigtig i forhold til helheden, herunder sammenhængen til portnerboligen (bygning 5).

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 05 -
portnerbolig**

Adresse:

Roskildevej 65

Matr.nr.

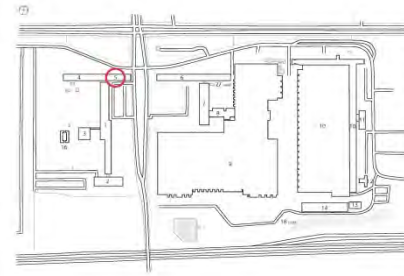
15 ae

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

Selv om bygningen arkitektonisk ikke er umistelig, er bygningen kulturhistorisk vigtig som en af de oprindelige bygninger i anlægget og især vigtig som en del af den samlede helhed, hvor den sammen med bygning 4's lange, lave bygningskrop understreger hierarkiet i forhold til hovedbygningen, danner væg for såvel forpladsen mod øst og det grønne område mod vest samt leder både blikket og bevægelsen gennem anlægget. Dens gavl har en pendant på den anden side af Vallensbæk Torvevej i bygning 6, og de to gavle danner en diskret portvirkning.

Arkitektonisk værdi: 4

Lav bygning med fladt tag, der ligger i forlængelse af bygning 4 og fortsætter med små afvigelser arkitekturen fra bygning 4, så de danner en helhed. De to bygninger er adskilt af en gårdhave, der med tremmehegn/-låge, der flugter bygningernes linjer, markerer ændringen fra laboratorieføj til (oprindelig) bolig. Facaderne i gårdhaven og i et parti mod pladsen består af modulære, lette facader med vinduesbånd og pladebeklædning, mens de øvrige facader er beklædt med skifer. Mod vejen er facaden helt lukket bortset fra en række diskrete vinduesslidser, og mod nord markeres de to bygningers møde med et hævet vinduesbånd over bygning 4.

Kulturhistorisk værdi: 2

Oprindeligt bolig for portner/maskinmester og har dermed fortællerværdi i forhold til driften af anlægget med tilknyttet bolig til en medarbejder med en vigtig funktion. Bygningen er stadig aflæselig som bolig med tilhørende gårdhave, selv om den i dag bruges som kontor. Den er en del af det oprindelige anlæg og derfor en vigtig del af historien om anlægget og dets udvikling.

Opført i en tidstypisk arkitektur med 1960'ernes arkitektoniske idealer om lave bygninger med taktfaste, modulære facader.

Miljømæssig værdi: 3

En vigtig del af den samlede helhed, hvor den sammen med den lange, lave bygning 4 understreger hierarkiet i forhold til den vigtige hovedbygning, danner væg for såvel forpladsen mod øst som det grønne område mod vest samt leder både blikket og bevægelsen mellem de to uderum på hver side af hovedbygningen, understreget af rækker af træer og af ganglinjer, der endda krydser vejen og fortsætter i det østlige delområde, hvor dens gavl har en pendant. De to gavle/bygningsender danner et diskret portmotiv ved ankomst til anlægget fra nord.

Originalitet: 3

Fremstår autentisk.

Tilstand: 4

Fremstår almindeligt vedligeholdt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bør bevares især pga. sin kulturhistorie og miljømæssige værdi, men det vigtigste er det rumlige hierarki, hvor den sammen med bygning 4's lave længe underordner sig og dermed fremhæver hovedbygningen, der på den måde fremhæves som anlæggets vigtigste bygning.

Er sårbar over for tilbygninger og forhøjelse – den lave længeform er vigtig i forhold til helheden.

Det er et markant træk i bebyggelsen, at bygning 4/5 og bygning 6 har stærke visuelle forbindelser med ganglinjer, træerækker og portmotiv – det bør bevares og evt. styrkes.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 06 -
møbelhus**

Adresse:

Roskildevej 45

Matr.nr.

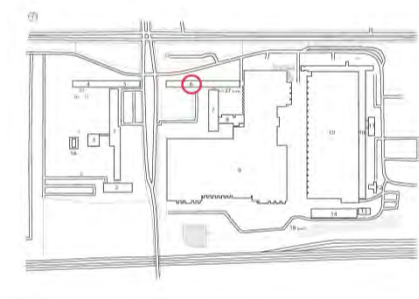
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

4

Samlet bevaringsværdi: 4

Bygningen er en af anlæggets oprindelige bygninger, men det er i dag kun hovedformen og placeringen, der vidner om historien pga. løbende renoveringer af facaderne. Selv om bygningen arkitektonisk ikke er umistelig og kulturhistorisk er lidt sløret, så er den vigtig som en del af den samlede helhed, hvor den lange, lave bygning understreger hierarkiet i forhold til kontorbygningen, danner væg for såvel forpladsen mod vest og uderummet mod øst samt skaber visuelle forbindelser gennem anlægget.

Arkitektonisk værdi: 5

Enkel, taktfast længe med modulopbyggede facader. Den lave bygning i én etage med fladt tag understreger de vandrette linjer. Facaderne står lidt uens pga. renovering i forskellige tempi.

Baldakinen langs sydfacadens vestlige del bidrager positivt til det arkitektoniske udtryk og er med til at understrege arkitekturens princip med sammensætning af forskellige dele.

Materialekvaliteten er knap så høj som i bygning 4/5 i den vestlige del.

Kulturhistorisk værdi: 4

En af de oprindelige bygninger, men det er ikke tydeligt aflæseligt i facader og materialer pga. løbende ombygninger. Er dog vigtig som en del af fortællingen om det oprindelige anlægs struktur og hierarki.

Miljømæssig værdi: 3

En vigtig del af den samlede helhed, hvor den med sin lave længeform og diskrete sammenbygning via en lav, kobberbeklædt mellembygning understreger hierarkiet i forhold til kontorbygningen (bygning 7).

Bygningen danner nordvæg for forpladsen og dens klippede hække med ganglinier. Bygningen leder blikket mellem de to uderum på hver side af kontorbygningen og, understreget af rækker af træer og af ganglinjer, skaber fysisk og visuel forbindelse til bygning 4/5 på den anden side af Vallensbæk Torvevej, hvor dens gavl har en pendant i bygning 5; forbindelsen er understreget af, at baldakinen rækker frem foran gavlen. De to gavle/bygningsender danner et diskret portmotiv ved ankomst til anlægget fra nord.

Der er også et grønt område med klippede hække nord for bygningen, hvor den danner facade udadtil og opfattes uformel i kraft af de lave bygninger i menneskelig skala.

Originalitet: 5

Hovedform og udstrækning er fastholdt, men facader er ombygget, dog stadig tydeligt opdelt i moduler.

Den senest renoverede del er fint afstemt med bygning 7 med grønne facadefelter.

Tilstand: 3

Dele af bygningen er renoveret for få år siden og dermed meget velholdte, andre dele er almindeligt vedligeholdte.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bør bevares især pga. sin miljømæssige værdi, men det vigtigste er det rumlige hierarki, hvor den underordner sig og dermed fremhæver kontorbygningen, der på den måde fremhæves som det østlige anlægs vigtigste bygning.

Er sårbar over for tilbygninger og forhøjelse – den lave længeform er vigtig i forhold til helheden.

Det er et markant træk i bebyggelsen, at bygning 4/5 og bygning 6 har stærke visuelle forbindelser med ganglinjer, trærækker og portmotiv – det bør bevares og evt. styrkes.

Baldakinen er et vigtigt arkitektonisk element, der er en del af bygningens helhed, og som skaber en forstærket forbindelse til bygning 4/5, og den bør bevares.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 07 -
kontorbygning**

Adresse:

Roskildevej 45

Matr.nr.

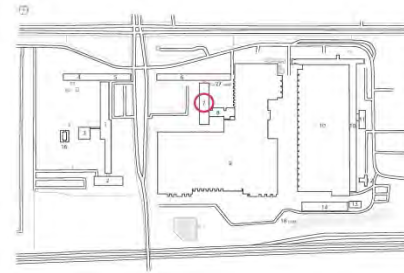
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

3

Arkivfoto B915, u.å., Lokalthistorisk Samling Albertslund. Samme sted som fotoet ovenfor. Her på bagsiden af bygningen har engang været et bearbejdet uderum med bede og taktfaste rækker af gadelygter, der understreger bygningens form og facadekomposition.

Samlet bevaringsværdi: 3

Kulturhistorisk vigtig som en af de oprindelige bygninger i anlægget og som en god repræsentant for 1960'ernes internationale modernisme med en enkel og stram hovedform, repetitive og lette facader med fokus på vandrette linjer understreget af bygningskroppens længeform med fladt tag og af baldakinen. Danner en pendant til hovedbygningen på den anden side af Vallensbæk Torvevej med tilsvarende placering for enden af den store, åbne plads, der understreger bygningens vandrette linjer, men med respekt for hierarkiet i forhold til hovedbygningen i kraft af sin lavere bygningskrop og mindre eksklusive facadematerialer.

Arkitektonisk værdi: 3

Toetages længe med taktfaste, modulopbyggede facader i en vekslen mellem vandrette vinduesbånd og grøn pladebeklædning. Stueetagens vinduer går helt til terræn og danner 'bund' med de højere felter. Modullinjer går op med gavlenes betonelementer. Solafskærmningslameller foran nogle af vinduerne giver et let og elegant præg.

Bygningen har samme arkitektoniske formsprog som bygning 1, men med et andet udtryk pga. materialerne; den nærmer sig med sine lette metalfacadeplader endnu mere en stram international modernisme end den skiferbeklædte hovedbygning. Det er et elegant træk med baldakinen friholdt fra facaden.

Kulturhistorisk værdi: 2

En af de oprindelige bygninger i anlægget og en meget tydelig eksponent for 1960'ernes internationale modernisme i formsprog og materialer. Trods visse ændringer i facaden, bl.a. vinduer og udvendige persienner i dele af stueetagen mod pladsen og en del udvendige tekniske installationer, står bygningen meget autentisk.

Miljømæssig værdi: 3

Pendant til hovedbygningen i såvel hovedform (lav længe), facadekomposition (modulært, vandret) og placering – de to bygninger ligger over for hinanden og er hovedbygning for hver af de åbne pladser, omgivet og understreget af de lave bygninger (bygning 4/5 og 6) og beliggende på en præsenterbakke i kraft af de åbne arealer foran. Hele det østlige anlæg udgør på den måde en helstøbt komposition, hvor de forskellige bygningers højde, udstrækning og placering ikke blot understreger deres hierarki, men visuelt leder blikket og bevægelsen gennem anlægget – trods den brede vej opfattes de to dele som en helhed pga. de genkendelige kompositioner og den beplantede midterrabat. Velplacerede træerækker danner ligeledes linjer (også på tværs af Vallensbæk Torvevej).

Originalitet: 4

Autentisk i hovedform, facadekomposition og materialer, men der er sket enkelte ændringer i facaden, f.eks. nye vinduer og udvendige persienner i stueetagen etableret i 1980'erne.

Gavl og tag forstyrres af installationer.

Tilstand: 5

Almindeligt vedligeholdt, men fremstår lidt slidt i facadepladerne.

Sårbarheder og anbefalinger:

Sårbar over for ændringer i facadetakt og materialer.

Sårbar ift. hovedformen, så bevar det langstrakte og lave udtryk og undgå tilbygninger og forhøjelse.

Bevar hierarkiet mellem de forskellige bygninger, især forskellen på kontorbygningen og den lave bygning 6.

Undgå bebyggelse af pladsens åbne areal – bygningens arkitektur er skabt med udgangspunkt i åbne flader omkring, der understreger bygningens position og arkitektur.

Note:

At kontorbygningen i bogen om de 25 udpegede industriminder betegnes *hovedkontoret* (billedtekst s. 196), må være at opfatte som en fejl, men det viser, at også denne mere neddæmpede bygnings arkitektur og historie umiddelbart opfattes som så vigtig, at den forveksles med hovedbygningen.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 08 -
mellembygning**

Adresse:

Roskildevej 29

Matr.nr.

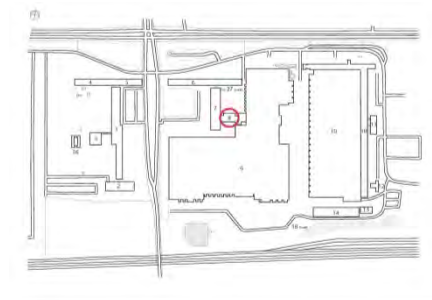
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

6

Samlet bevaringsværdi: 6

Forbindelsesgangen er en del af de oprindelige bygninger, men den er løbende blevet bygget om og til, så både kulturhistorien og den oprindeligt bedre arkitektur er blevet sløret. Bygningen har derfor ikke længere nævneværdige bevaringsværdier.

Arkitektonisk værdi: 6

Facaden mod syd er taktfast og velproportioneret, men er bygget uheldigt til; nordfacaden er meget sammensat pga. løbende tilbygninger i forskelligt formsprog og materialer; giver et uharmonisk udtryk i anlægget, der ellers er stramt og ensartet.

Kulturhistorisk værdi: 5

En af de oprindelige bygninger i anlægget med fortællerværdi som forbindelsesgang mellem kontor og lager, men det er meget vanskeligt at aflæse pga. forskelligartede tilbygninger. Dele af den oprindelige bygning ses i sydfacaden, men bygningens historiske værdi er sløret.

Miljømæssig værdi: 5

Forbinder kontorbygningen (bygning 7) med tørvarelageret (bygning 9) og har således betydning som en del af anlægget, men pga. de løbende tilbygninger, der gør bygningen uklar, bidrager den ikke positivt til omgivelserne. Bygningen deler det åbne areal øst for bygning 7 op i to mindre uderum af god størrelse – det nordlige er parkeringsplads, det sydlige til ophold og med græsplæne.

Originalitet: 6

Den oprindelige bygning anes, men der er bygget meget til på en måde, der ikke respekterer den oprindelige bygnings og det oprindelige anlægs stringens. Der er forskellige facadematerialer og dermed forskellige typer overflader, der ikke udgør en samlet helhed. Normalt er løbende ændringer på produktionsbygninger ikke negativt, men på denne type bygning, en forbindelsesgang, i dette stramme og enkle anlæg, er det forstyrrende.

Tilstand: 5

De forskellige dele af bygningen har forskellig tilstand afhængigt af deres opførelsetidspunkt, men generelt er bygningen almindeligt vedligeholdt, mens facaden mod syd fremstår slidt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Ingen bemærkninger.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 09 -
tørvarelager**

Adresse:

Roskildevej 45

Matr.nr.

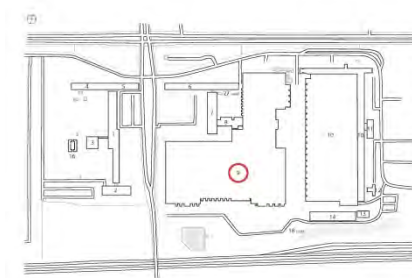
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

6

Samlet bevaringsværdi: 6

En del af tørvarelageret blev opført som en del af det oprindelige anlæg og har dermed kulturhistorisk værdi. Lageret er løbende blevet udvidet, som det fra starten har været tiltænkt, og det fortæller om bygningens udviklingshistorie og om den generelle udvikling inden for lageranlæg og godstransport. Til gengæld har bygningen samlet set trods en vis arkitektonisk bearbejdning af nogle af facaderne generelt en lav arkitektonisk værdi. Flere steder i anlægget danner bygningen væg i et vigtigt uderum, men har ellers ikke nogen betydelig miljømæssig støtteværdi for helheden.

Arkitektonisk værdi: 7

Meget stor fladebygning i L-form med forskelligt facadeudtryk, der veksler mellem modulært opbyggede, lukkede facader med betonelementer eller pladebeklædning og mere åbne og sammensatte facader funktionelt betinget af af- og pålæsning for lastbiler, tilkørsel med gaffeltruck o.l. Der er flere steder overdækninger af træ båret af stålsøjler. Bag yderfacaderne anes enkelte steder en indre facade af gule mursten med facadefelter af blå plader. Alt i alt en bygning, der fortrinsvis er funktionel og ikke har særlig arkitektonisk bearbejdning, og som ved løbende tilbygninger og facadeændringer har sløret den arkitektur, der måske har været der fra starten.

Kulturhistorisk værdi: 4

Fladebygningen, kaldet tørvarelageret/tørvarecenteret, er i sin oprindelige udstrækning, der var noget mindre end i dag, en del af det oprindelige anlæg og har derfor fortællerværdi som en typisk lagerbygning fra 1960'erne, hvor arealet er bredt ud på fladen og ikke i højden. Det var ligeledes typisk at anlægge virksomheden i åbent land med plads til udvidelser, som tørvarelageret er et godt eksempel på – f.eks. er hele vinklen mod vest bygget på og udvidet løbende. Hele sydfacaden er inden for de seneste år helt bygget om til at kunne give optimale forhold for lastbiler med nedgravet kørevej og dock-shelters. Bygningen viser dermed en lang udviklingshistorie inden for lagerbygninger, men slører samtidig en del af det historiske udgangspunkt.

Miljømæssig værdi: 5

Bygningen er meget stor, men virker trods det ikke voldsom i anlægget – det skyldes den lave bygningshøjde, der breder sig på fladen frem for i højden, og at de facader, der vender ud mod omgivelserne, er skærmet enten af et tæt beplantningsbælte (mod Vallensbæk Torvevej) eller af en stram træække mod det østlige anlægs hovedplads.

Sammen med bygning 10 (fabrikafsnittet) danner bygningen vægge omkring et bredt areal til transport for lastbiler og tidligere også tog, hvad jernbanespor i belægningen vidner om.

Originalitet: 6

Den oprindelige bygning lader sig ikke umiddelbart aflæse pga. løbende tilbygninger og ændringer, der gør bygningen vanskelig at overskue. Men da ombygninger er naturlige for funktionsbygninger, er det ikke udelukkende negativt, at bygningen er ændret; den oprindelige bygning er dog vanskelig at aflæse.

Tilstand: 5

Generelt i almindelige stand og almindeligt vedligeholdt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen danner sydvæg for den store plads i det østlige delområde – det er vigtigt, at der er en væg her.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 10 -
fabriksafsnit**

Adresse:

Roskildevej 25

Matr.nr.

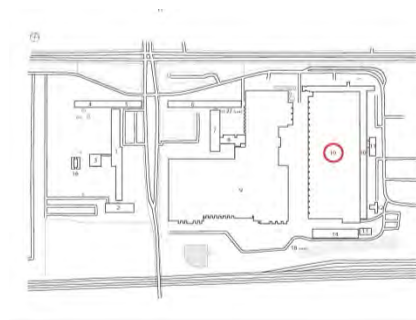
15 a

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

En kulturhistorisk vigtig bygning, der vidner om, at der har været fabrikation i anlægget og samtidig kontorfunktioner i tæt tilknytning hertil. Den historiske funktion til fabrikation og senere til lager er tydeligt aflæselig i shedtaget med ovenlys, der giver en karakteristisk, takket tagprofil, der ses over de lave kontorlængere. Fabrikshallernes taktfaste moduler og halvtage er et markant træk mod det store køreareal mod vest. Især den østlige kontorlænges sydlige del har arkitektonisk værdi med sin taktfaste facade med 1960'ernes typiske japanske inspiration med et samspil af linjer og flader.

Bygningen har stor betydning for de nære omgivelser, hvor de lave kontorlængere trapper den store fabriksdal ned i skala i forhold til omgivelserne, og hvor fabriksbygningens sydfacade danner væg i et interessant uderum, der opstår mellem fabriksbygningen, centralværkstedet og kaffetårnet.

Der er flere steder bevaret jernbanespor i belægningen, som er med til at fortælle en synlig historie om fortidens godstransport.

Arkitektonisk værdi: 5

Bygningen består af flere meget forskellige dele: fabrikshallerne med shedtag og mod nord og øst omkring fabriken/hallerne to lave kontorlængere med forskellige facadeudtryk. Dele af den samlede bygning har en god arkitektonisk værdi: den takkede tagprofil på hallen med shedtag med nordvendte vinduesbånd, den taktfaste, søjlebårne træoverdækning mod vest og kontorbygningen mod øst med det tydeligt modernistiske formsprog med taktfaste, modulopbyggede facader med dominerende vandrette linjer i kraft af den ene etage, det flade tag, de vandrette vinduesbånd og brystninger og tidens typiske opdeling af facadens elementer i flader og linjer – dette er mest tydeligt og meget vellykket i den sydlige del, hvor de oprindelige blå facadeplader står som selvstændige felter mod sortmalet konstruktion/elementer, der giver et elegant spil. Den nordlige del er blevet renoveret og har mistet dette spil, ved at alle dele er malet sorte.

Kontorlængen mod nord har facader i et mindre elegant formsprog, der nogle steder virker næsten helt barakagtige pga. facadematerialerne (plader eller brædder). Andre steder er anvendt sorte skiferplader, der er et gedigent materiale, men virker noget rustikke i forhold til 1960'ernes præcise formgivning.

Bygningens form, facader og beliggenhed udtrykker klart, at dette ikke er anlæggets hovedbygning, og arkitekturen er på den måde med til at tydeliggøre hierarkiet i anlægget.

Kulturhistorisk værdi: 2

Fabriksbygningen hører til de oprindelige bygninger i anlægget og er med til at fortælle om anlæggets produktions- og lagerfunktioner, der er opført i tæt sammenhæng med kontorfunktionerne – her bygget helt sammen til én, samlet bygning, så der er så kort vej som muligt mellem fabrik/lager og kontor.

Den østlige kontorlængere er et godt eksempel på 1960'erne arkitektoniske idealer.

Fabriks-/lagerbygningen er meget tydeligt en funktionsbygning med store, åbne rum med godt lys fra shedtagene og med praktisk overdækning til at fragte varer ind og ud i tørvejr.

Jernbanespor i belægningen vidner i dag om den tidligere togtransport, der i dag er helt erstattet af lastbiler.

Bygningen ligger i tilknytning til kaffesiloen og har indeholdt kafferisteri i den sydlige del.

Mod øst er der tilknyttet en kantinebygning, der har fortællerværdi som servicefunktion til bygningens medarbejdere (se bygning 11).

Miljømæssig værdi: 3

Fabriksbygningen er meget stor, men opleves ikke voldsom, da den breder sig på fladen frem for i højden, og da kontorlængerne mod nord og øst trapper bygningshøjden ned til en menneskelig skala ud mod omverdenen. Bygningen danner sammenhængende facader mod Læhegnet, derpå er der parkeringsarealer, der giver åbent areal foran bygningen, og til sidst en afgrænsning mod vejen med hække – bygning og de nærmeste omgivelser er dermed med til at skabe veldefinerede gaderum.

Fra parkeringspladsen og gaden ses shedtagenes taktfaste mønster, der gør bygningen markant i området.

En række udendørslamper står taktfast langs østfacaden og understreger facaden modulopbygning og repetition.

Mod syd indgår fabriksbygningen i tæt sammenhæng med centralværkstedet (bygning 14) og kaffesiloen (bygning 13) og danner et godt uderum i en fortættet sammenhæng og skala frem for den noget større skala i kørevejen/gården mod tørvarelageret mod vest.

Over shedtaget hæver tre høje master til projektører og sirener sig og bidrager med variation.

Originalitet: 4

Fabriksbygningen bestod oprindeligt af flere selvstændige haller med overdækkede køregårde imellem, som senere er blevet inddraget i selve bygningen. Det er ikke tydeligt aflæseligt i dag, men det er heller ikke afgørende for bygningens autenticitet, da løbende ændringer er naturligt for funktionsbygninger. Ændringerne falder naturligt ind i bygningens modulsystem og respekterer de oprindelige træk.

En del af kontorlængerne er renoveret med nye vinduer og ny facadebeklædning. Ændringen af farven fra blå til sorte facadeplader slører den arkitektoniske idé, men ændringerne respekterer modulsystemet og de vandrette bånd.

Tilstand: 5

Bygningen omfatter flere bygningsmæssige enheder i forskellig tilstand, men er overordnet i almindelig stand.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen er sårbar pga. sin størrelse i forhold til at finde nye funktioner til så stort et areal – samtidig gør størrelsen bygningen fleksibel, så det er måske muligt med udgangspunkt i bygningens særlige kvaliteter at finde funktioner, der passer til bygningen og ikke omvendt.

Shedtaget er en meget markant og dermed vigtig del af bygningens udtryk, så den er sårbar over for at taget ændres eller fjernes.

Fabriksområdet er sårbart over for at blive for 'friseret', hvis det rå udtryk af fabrikation forsvinder – overflader, patina og små detaljer er vigtige for at bevare stemningen af produktion og lager.

Kontorlængerne er sårbare over for ændringer af arkitekturen. Selv små forandringer, der til trods for, at de er udført med respekt for de taktfaste facader, ikke respekterer den oprindelige arkitektoniske idé, kan forfladige facadeudtrykket som f.eks. forskellen på den blå og den sorte del.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 11 -
kantine øst**

Adresse:

Roskildevej 25

Matr.nr.

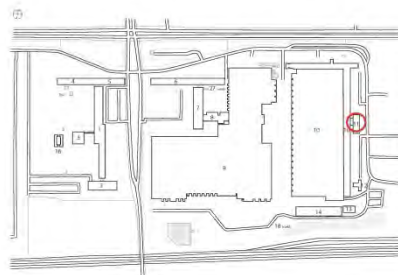
15 a

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

Er historisk vigtig som en af anlæggets oprindelige bygninger med en funktion som 'cafeteria'/kantine. Bygningen repræsenterer en tidstypisk, enkel og velproportioneret arkitektur, som med de murede vægge og med taghældning er lidt anderledes end det øvrige anlæg. Cykelrum og kantinerum bindes elegant sammen af de gennemgående mure. Bygningen indgår i en helhed med kontorlængerne omkring fabriksafsnittet og er samtidig en selvstændig bygning i kraft af den fritliggende placering.

Arkitektonisk værdi: 3

Markant bygning bestående af kantine og cykelrum bundet sammen af en gennemgående mur, hvorfra kantinens øverste del af glas hæver sig og stiger mod nordfacaden. Den er helt af glas og højere end de øvrige pga. den ensidige taghældning, der stiger mod nord og med sit markante udhæng danner en god afslutning på glasfacaderne. En enkel og afklaret hovedform, der med sin skrå taglinje giver modspil til den vandrette mur og til det øvrige anlægs vandrette linjer.

Bygningen er trukket væk fra fabriksbygningen og forbundet hermed med en lav og smal forbindelsesgang, der understreger de to bygningers forskellighed og sammenhæng. Kantinen er anlagt på samme måde som den fritliggende kantine til hovedbygningen (bygning 3 og 1).

Arkitekturen er som resten af anlægget præget af felter, men i dette tilfælde af glaspartier mellem murskiver.

Kulturhistorisk værdi: 2

En af de oprindelige bygninger og dermed med stor fortællerværdi om anlægget og dets historie, her med en fortælling om de tilknyttede kantiner (cafeterier, som det blev kaldt), der skulle servicere de ansatte, og lige som kantinen ved hovedbygningen (bygning 3) ligger denne kantine som en selvstændig bygning trukket væk fra kontordelen, så den tilbyder en pause et andet sted end arbejdet.

Tidstypisk arkitektur med et formsprog bestående af felter og planer i en vekslen mellem tunge murflader og lette glaspartier – et andet og, pga. skala og anvendelsen af mursten, mere hjemligt udtryk end de fleste andre bygninger i anlægget, men hørende til samme tidsperiode.

Miljømæssig værdi: 3

En vigtig del af helheden med fabriksbygningen, hvor den bryder den meget lange kontorfacade op i to dele.

Den er en selvstændig bygning, men hænger sammen med fabriksbygningen via en lav mellemgang, der er et bindeled mellem de to bygninger i et godt samspil. Kantinebygningens østfacade ligger helt ud til vejen og er med til at danne gadelinje sammen med hække og træer.

Et hækomkranset privat gårdhave er etableret ved den nordlige glasfacade.

Originalitet: 3

Fremstår umiddelbart meget oprindelig. Dog er de murede facader malet med plastikmaling, der sandsynligvis er påført senere.

Tilstand: 5

Bygningen fremstår noget slidt i overfladerne. Plastikmaling skaller af, træværk er noget medtaget. Men grundkonstruktionerne ser umiddelbart ikke ud til at fejle noget alvorligt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen har en markant, sluttet arkitektonisk hovedform og er derfor sårbar over for tilbygninger.

Den arkitektoniske hovedidé med de langsgående mure, der binder cykelrum og kantinerum sammen, med kantine's glasfacader, der rejser sig ovenover, er sårbar over for ændringer i sammensætningen af de tunge murflader og de lette glasflader.

Hele den østlige del af COOP's hovedkvarter fremstår mere som en lidt trist bagside end andre steder i anlægget, og det kan evt. ændres ved at styrke kantinebygningen som en central bygning.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 12 -
maskinmester-
bolig**

Adresse:

Roskildevej 23

Matr.nr.

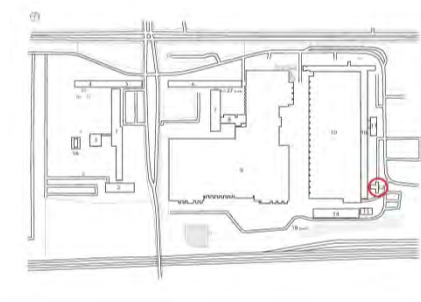
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

5

Samlet bevaringsværdi: 5

Tidstypisk enfamiliehus, der har kulturhistorisk værdi som fortælling om anlæggets forskellige funktioner, i dette tilfælde en bolig til maskinmesteren, men som herudover ikke er umisteligt i anlægget og derfor har en middel bevaringsværdi.

Arkitektonisk værdi: 5

Muret enfamiliehus i blank mur af gule teglsten, fladt tag med tagudhæng og vandrette felter med vinduer og træbeklædning. Tidstypisk arkitektur med facader ind delt i felter og i en vekslen mellem tunge murflader i såvel facader som havemure og lette partier med glas eller træbeklædning. En skorsten giver et lodret indslag i de overvejende vandrette linjer. Tydelig arkitektonisk bearbejdning uden dog at hæve sig over middel.

Kulturhistorisk værdi: 3

Efter sigende opført som den første maskinmesterbolig, indtil bygning 5 i den vestlige del af anlægget stod færdig til indflytning. Har dermed fortællerværdi om anlæggets mange forskellige funktioner og dets løbende udbygning. Tidstypisk arkitektur.

Miljømæssig værdi: 5

Huset er meget fremmed i sin type og størrelse i forhold til resten af det meget ensartede og bevidst planlagte anlæg og virker derfor ude af sammenhæng. Det har historisk interesse og kan bidrage med variation i oplevelsen af anlægget, men har ingen særlig støtteværdi for anlægget.

Originalitet: 4

Fremstår autentisk som et enfamiliehus fra 1960-70'erne.

Tilstand: 5

Almindeligt vedligeholdt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Ingen bemærkninger.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 13 -
kaffetårn**

Adresse:

Roskildevej 25A

Matr.nr.

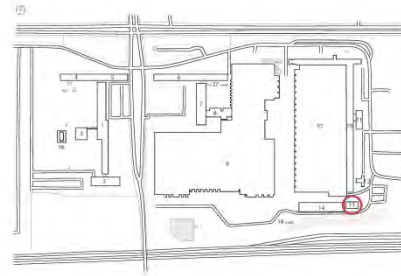
15 a

Opført:

1974

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

Både kulturhistorisk og miljømæssig en meget vigtig bygning med fortælle værdi om anlæggets forskellige funktioner, hvor bygningen har været kaffesilo i tæt forbindelse med kafferisteriet, der har ligget i fabriksafsnittet. Bygningen har også stor værdi som en synlig markør for FDB/COOP med sin tårnagtige form, der står som et fixpunkt set fra banen og fra nærområderne omkring kaffetårnet, og som understreges af Cirkelpige-logoet på to af facaderne – logoet bidrager med sin høje grafiske kvalitet til den arkitektoniske værdi og er afgørende for bygningens samlede værdi.

Arkitektonisk værdi: 5

Velproportioneret hovedform, der har en lodret retning i kraft af den oprindelige silofunktion. Pladebeklædning er tidstypisk, men ikke af høj materialemæssig kvalitet. To sider prydes af Sikker Hansens Cirkelpige fra 1955 udført i 12x12 (metal?)plader med orange farve, der giver en flot farve- og motivkontrast til de grå vægflader. Cirkelpigen er afgørende for bygningen.

Kulturhistorisk værdi: 2

Bygningen er opført i 1974 og er således ikke en del af det oprindelige anlæg, men er et eksempel på, at anlægget løbende er blevet udbygget, når der har været behov for det. Bygningen er opført som kaffetårn/kaffesilo, mens risteriet har ligget i fabriksbygningen ved siden af.

Sikker Hansens Cirkelpige bidrager til den historiske værdi, fordi hun er et ikon for FDB og i 2004 har fået Klassikerprisen af Dansk Design Center for sit ikoniske og klassiske design, der er kendt over hele landet den dag i dag.

Miljømæssig værdi: 2

Kaffetårnet er en markør for hele anlægget og identificerer anlægget som FDB/COOP.

Bygningen er i kraft af sin højde et fixpunkt for dele af det lave anlæg, og især set fra jernbanen står det som et markant pejlemærke.

Internt i anlægget har kaffetårnet tæt forbindelse med centralværkstedet (bygning 14) og fabriksbygningen (bygning 10) og skaber sammen med dem et godt uderum med jernbanespor.

Syd for anlægget er der bevoksning og vandhul, som danner en grøn grænse mod syd og med sit åbne, lavtliggende område er med til at understrege kaffetårnets højde og synlighed.

Originalitet: 2

Fremstår meget uændret.

Tilstand: 6

Har slidte overflader, der pga. facadepladernes materiale måske mest er kosmetisk frem for konstruktivt.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen er sårbar over for at få nye funktioner, da den kan være svær at genanvende. De lukkede facader kan dog godt tilføres åbninger, hvis blot talegrænserne for siloudtrykket ikke overskrides.

Bygningens værdi hviler i høj grad på logoet med Cirkelpigen, så den er sårbar over for en evt. fjernelse af logoet på de to facader.

Bygningen er vigtig for anlægget både i kraft af sin historie, sin markør-effekt og sin betydning i nærmiljøet, hvor der kan skabes et interessant og fabriksagtigt uderum mellem kaffesiloen, fabriksafsnittet og centralværkstedet.

Udefra opleves stedet noget rodet og afvisende pga. mure og hegn, og selv om de også har en fortællerværdi, kan området styrkes ved en nærmere bearbejdning.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 14 -
centralværkste-
det**

Adresse:

Roskildevej 25

Matr.nr.

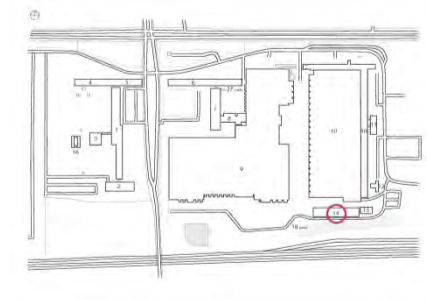
15 a

Opført:

1962

Bevaringsværdi:

3

Samlet bevaringsværdi: 3

Bygningen er en del af det oprindelige anlæg og har derfor stor kulturhistorisk værdi og fortællerværdi med sin funktion som kedelhal/varmecentral og centralværksted. Bygningen lægger sig med sin længeform og karakteristiske shedtag, der giver en markant, takket gavl, i forlængelse af fabriksafsnittet og indgår i en tæt sammenhæng hermed, både historisk, arkitektonisk og miljømæssigt, hvor bygningen sammen med fabriksafsnittet og kaffesiloen omkranser et interessant uderum.

Arkitektonisk værdi: 5

Længebygning med markant gavlmotiv i kraft af shedtaget med tre rækker ovenlys, der giver en takket gavlafslutning. Facaderne er præget af forskellige materialer (betonelementer eller bræddebeklædning) og rytmer (nordfacadens veksel mellem vægflade og åbninger med bl.a. røde skydeporte), der tydeligt signalerer en brugsbygning.

Kulturhistorisk værdi: 2

Er en af bygningerne fra det oprindelige anlæg og har dermed stor fortællerværdi om anlæggets historie og dets funktioner, her med funktion som kedelhal (varmecentral) og centralværksted, dvs. en understøttende funktion for anlægget. Udgør sandsynligvis hal 5 i forbindelse med fabriksafsnittets øvrige oprindeligt 4 haller (jf. plan-tegning i byggesagsarkivet, Roskildevej 45, 1965, journal 900). Bygningen er med sit shedtag og store porte, såvel i gavlen som i nordfacaden, tydeligt aflæselig som funktionsbygning.

Miljømæssig værdi: 3

Udgør den sydlige afgrænsning af det østlige anlæg og danner en god væg mod vejen, men henvender sig ikke til området udenfor, fordi sydfacaden er helt lukket. Ligger i tæt sammenhæng med kaffesiloen (bygning 13) og fabriksbygningen (bygning 10) med et godt og veldefineret uderum imellem, der i kraft af sin mindre skala og mange detaljer (jernbanespor, porte, gadelygter, overdækning) giver varierede oplevelser.

Originalitet: 4

Hovedformen er intakt, og der er tilsyneladende ikke sket afgørende ændringer, ud over blåmalet træværk, som må være nyere.

Tilstand: 6

Dele af bygningen er i almindelig stand, mens dele af den fremstår noget slidte.

Sårbarheder og anbefalinger:

Bygningen er vigtig for anlægget både i kraft af sin historie og sin betydning i nærmiljøet, hvor der kan skabes et interessant og fabriksagtigt uderum mellem kaffesiloen, fabriksafsnittet og centralværkstedet.

Shedtaget er en meget markant og dermed vigtig del af bygningens udtryk, så den er sårbar over for, at taget ændres eller fjernes.

Nærområdet og bygningen i sig selv er sårbar over for at blive for 'friseret', hvis det rå udtryk af brugsbygning forsvinder – overflader, patina og små detaljer er vigtige for at bevare stemningen.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

**Bygning 16 -
cykelskur**

Adresse:

Roskildevej 61

Matr.nr.

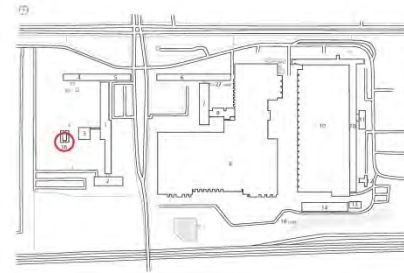
15 ae

Opført:

1964

Bevaringsværdi:

4

Samlet bevaringsværdi: 4

Ikke umistelig, men tydeligvis opført med bevidst formgivning af høj kvalitet, ligger godt og diskret placeret og er en del af det oprindelige anlæg, hvor også mindre bygninger og elementer er med til at fortælle historie og til at skabe et varieret område, hvor detaljerne gør det til noget særligt.

Arkitektonisk værdi: 4

Cykelparkering der er nedgravet og med fladt, græsdekke tag. Parkeringsarealet er kantet med lagvist lagte forskellige betonsten i et dekorativt forløb med afveksling mellem glatte og grove overflader. Taget er fladt og bæret af jernsøjler, der står frit inden for den omkransende, lagdelte mur. Der er et elegant spil mellem de tunge mure og det lette og svævende tag.

Nedgange med både trappe og rampe er ligeledes godt udformet.

Kulturhistorisk værdi: 2

Indgår i det oprindelige anlæg og vidner om, at der blev taget hånd om såvel store som små funktioner, og at selv et cykelskur blev opført i høj kvalitet i formgivning, materialer og placering.

Miljømæssig værdi: 4

Cykelskuret er delvist gravet ned og er placeret i det vestlige beplantningsbælte inden parkeringspladsen, så det er meget diskret og forstyrrer ikke oplevelsen af anlægget. Det er funktionelt placeret ved indgangsstien til kantinen og indgår i et samlet ankomstarrangement med gangareal og kantinens brede ankomsttrappe.

Originalitet: 3

Forekommer meget oprindeligt.

Tilstand: 5

Almindelig vedligeholdelsesstand.

Sårbarheder og anbefalinger:

En bygning som denne er sårbar over for at blive revet ned, fordi den vil blive vurderet som overflødig og som forstyrrende i forhold til nybyggeri. Men også små bygninger og elementer som denne cykelparkering er med til at tegne anlæggets historie og et varieret og oplevelsesrigt miljø, og derfor er det en god idé at bevare såvel cykelparkeringen som andre mindre elementer.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

Adresse:

Matr.nr.

Opført:

Bevaringsværdi:

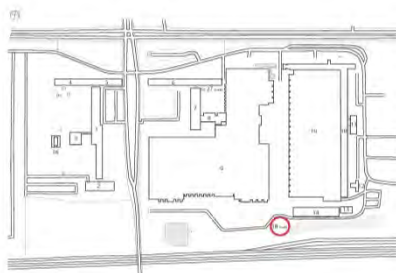
Bygning 18

Roskildevej 25

15 a

1977

Bygningen findes ikke længere – der står en container på dens plads.

**Bygningsnr. og
betegnelse**

Adresse:

Matr.nr.

Opført:

Bevaringsværdi:

Bygning 27

Roskildevej 25

15 a

1964

Bygningen findes ikke længere – der står et skur på dens plads.

